

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERSITAS
OSTRAVIENSIS

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

FUNKCE PRÁVA V ORGANIZACÍCH SLUŽEB SOCIÁLNÍ PRÁCE

Kateřina Cilečková

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

CZ.1.07/2.2.00/29.0006

OSTRAVA, ZÁŘÍ 2013

Studijní opora je jedním z výstupů projektu ESF OP VK.

Číslo Prioritní osy:	7.2
Oblast podpory:	7.2.2 – Vysokoškolské vzdělávání
Příjemce:	Ostravská univerzita v Ostravě
Název projektu:	Podpora terciárního vzdělávání studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/2.2.00/29.0006
Délka realizace:	6.2.2012 – 31.1.2015
Řešitel:	PhDr. Mgr. Martin Kaleja, Ph.D.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Název: Funkce práva v organizacích služeb sociální práce
Autor: Kateřina Cilečková

Studijní opora k inovovanému předmětu: Funkce práva v organizacích služeb sociální práce, KAS/4PRVO

Jazyková korektura nebyla provedena, za jazykovou stránku odpovídá autor.

Recenzent: Mgr. Jan Svobodník, advokátní kancelář Ostrava

© Kateřina Cilečková
© Ostravská univerzita v Ostravě
ISBN 978-80-7464-478-8

OBSAH

KAPITOLY

1. Právnícké osoby

1.1 Úvod	
1.2 Teorie právníckých osob	
1.3 Třídění právníckých osob	
1.4 Ustavení a vznik právníckých osob	
1.5 Zrušení a zánik právníckých osob	
1.6 Likvidace	

2. Spolek

2.1 Hlavní a vedlejší činnost spolku	
2.2 Založení spolku	
2.3 Vznik spolku	
2.4 Členství	
2.5 Orgány spolku	
2.6 Zrušení spolku	
2.7 Likvidace	

3. Obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, a ústav

3.1 Obecně prospěšná společnost	
3.2 Založení a vznik obecně prospěšné společnosti	
3.3 Orgány obecně prospěšné společnosti	
3.4 Hospodaření	
3.5 Zrušení a zánik	
3.6 Likvidace	
3.7 Ústav	
3.8 Statutární orgány	

4. Nadace a nadační fondy

4.1 Právní úprava dle nového občanského zákoníku	
4.2 Definice nadace.....	
4.3 Založení a vznik.....	
4.4 Majetek nadace, nadační kapitál a nadační příspěvek	
4.5 Orgány nadace	
4.6 Zrušení a likvidace	
4.7 Nadační fond.....	

5. Veřejná prospěšnost a veřejný rejstřík fyzických a právnických osob

5.1 Veřejná prospěšnost v NOZ	
5.2 Důvody vzniku zákona o statusu veřejné prospěšnosti.....	
5.3 Veřejný rejstřík fyzických a právnických osob	

6. Sociální družstvo

6. 1 Definice sociálního družstva.....	
6.2 Sociální bytové družstvo	
6.3 Omezení hospodaření sociálního družstva	
6.4 Zrušení a zánik sociálního družstva	

7. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

7.1 Živnost	
7.2 Činnosti vyloučené z živnostenského zákona.....	
7.3 Pojmy živnostenského zákona	
7.4 Druhy živností.....	
7.5 Zánik živnostenského oprávnění.....	

8. Poskytování sociálních služeb, smlouva o poskytnutí sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb.

8.1 Poskytování sociálních služeb	
8.2 Registrace	

8.3 Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb
8.4 Inspekce poskytování sociálních služeb
8.5 Smlouva o poskytnutí sociální služby

9. Základní pojmy pracovního práva; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

9.1 Zákoník práce.....
9.2 Účastníci pracovněprávních vztahů
9.3 Základní zásady pracovněprávních vztahů
9.4 Pracovní poměr
9.5 Doba trvání pracovního poměru
9.6 Agenturní zaměstnávání.....
9.7 Změny pracovního poměru
9.8 Skončení pracovního poměru
9.9 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr.....

10. Trestní odpovědnost právnických osob

10.1 Struktura zákona
10.2 Konstrukce trestní odpovědnosti právnických osob

Literatura

ÚVOD

Cílem předmětu je seznámit se po právní stránce s existujícími typy právnických osob, s nimiž se nejčastěji setkáte v oboru služeb sociální práce, s jejich vlastnostmi, fungováním a požadavky, které kladou příslušné zákony, aby platně proběhlo jejich založení, případné změny a zánik. Tato skripta reagují na podstatné legislativní změny probíhající v našem právním řádu. Tou zásadní je přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ), který nabude účinnosti od 1. ledna 2014. V textu se zabýváme především právní úpravou dle nového občanského zákoníku, je ale třeba zmínit se i o právní úpravě předchozí. Na přijetí NOZ navazuje změna mnoha dalších právních předpisů, snahou předmětu je alespoň poučená orientace v právním řádu ČR. Druhým cílem předmětu je rozšíření dosavadních znalostí studentů v oboru pracovního práva, jehož znalost je pro bezproblémové fungování každé zaměstnanecké organizace důležité.

Po prostudování textu budete znát:

- Typy právnických osob
- Úvahy de lege ferenda v oblasti související se službami sociální práce
- Náležitosti smlouvy o poskytování sociální služby
- Základy pracovního práva

Budete schopni:

- Založit a zaregistrovat některé typy právnických osob
- Registrovat se jako poskytovatel sociální služby
- Sepsat smlouvu o poskytování sociální služby a řešit problémy z ní vyplývající

Orientovat se v jednoduchých právních problémech souvisejících s provozem právnické osoby

KAPITOLA 1

Právnícké osoby

Cíle kapitoly:

1. vymezení pojmu sdružení
2. třídění právníckých osob,
3. registrační princip

Klíčová slova této kapitoly: neziskový sektor, právnícká osoba, založení, vznik, zrušení, zánik, likvidace

1.1 ÚVOD

Název předmětu byl „ušit na míru“ studijnímu oboru a vychází ze zákona o sociálních službách. Tento zákon však definuje sociální služby, nikoliv subjekty, které je provozují. V našem právním řádu jsou pro právní rámec a tyto typy subjektů používány směsně další názvy:

1. SPOLKOVÉ PRÁVO
2. PRÁVO NEZISKOVÉHO (NEVÝDĚLEČNÉHO) SEKTORU
3. NGO (non-government organization) SEKTOR - nevládní organizace

Minimum historie: Termín spolkové právo navazuje na právní terminologii první republiky, kdy byl spolkový život velmi rozvinutý a velmi vlivný, což vycházelo z úlohy „spolků“ za doby národního obrození a boje o vymanění se z Rakouského císařství. (Sokol, vzdělávací, osvětové spolky).

Tento stav byl násilně přerušen v roce 1948, několik spolků přežilo i dobu socialismu, ale v okleštěné podobě a bez možnosti svobodně o sobě rozhodovat. Nový rozkvět nastal od roku 1990, svoboda sdružování je zaručena článkem 20 Listiny základních práv a svobod, z. č. 2/1993 Sb.

Do „spolkového práva“ nepatří politické strany a církve. Jejich fungování je upraveno zvláštními zákony, a to zákonem č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích a zákonem č. 3/2002 Sb., o právním postavení církví a náboženských společností. Ve společnosti mají primárně jinou roli, a přestože církve jsou častým poskytovatelem sociálních služeb, nebudeme se jimi v tomto textu dále zabývat.

I přes nejednotnost terminologie, lze u subjektů neziskového sektoru (právníckých osob) vyzorovat společné rysy:

- a) mají buď personální, nebo majetkový základ
- b) k jejich založení dochází zpravidla vícestranným (či jednostranným) soukromoprávním úkonem
- c) vyvíjejí veřejně či vzájemně prospěšnou činnost
- d) jsou odděleny od státu
- e) mají většinou dobrovolný charakter
- f) mají alespoň minimální organizační strukturu
- g) jsou vybaveny mechanismy umožňujícími kontrolu vlastní činnosti
- h) uplatňují zvláštní způsob financování (včetně určitých daňových výhod)
- i) často využívají práce dobrovolníků

Nejdůležitějším charakteristickým znakem je však skutečnost, že **nerozdělují dosažený zisk**, ale užívají jej pro plnění obecně nebo vzájemně prospěšných úkolů.¹

Jak si můžeme všimnout, v předchozím výčtu znaků neziskových organizací není uveden zákaz podnikání či zákaz výdělečné činnosti. Konkrétní zákonné omezení podnikání najdeme pouze u nadací (viz výklad v dané kapitole). V průběhu posledních 10 či více let se názor na podnikání neziskových organizací vyvíjel od stavu omezování výdělečných činností až k dnešní situaci, kdy je zřejmé, že činnosti vedoucí k dosahování zisku jsou nedílnou součástí existence neziskových organizací a tento zisk by měl být i podstatným zdrojem jejich financování. Silný vliv mělo v tomto směru především přijetí zákona o sociálních službách, z.č. 108/2006 Sb.

Nejednotnost až nejasnost používané terminologie a z ní vyplývající problémy vedly v NOZ ke zcela novému rozdělení právnických osob, a to podle účelu, pro nějž jsou založeny. §144 a 145 NOZ říká, že právnicko osobu lze ustavit ve veřejném nebo soukromém zájmu a tato její povaha se posuzuje podle hlavní činnosti právnické osoby. Na toto rozlišení navazují ustanovení o veřejné prospěšnosti (§146-150 NOZ), jimiž se budeme dále věnovat v páté kapitole textu. Statut veřejné prospěšnosti je zákonem definován, což je oproti současnému stavu velké plus pro právní jistotu zúčastněných subjektů.

1.2 TEORIE PRÁVNICKÝCH OSOB

Pro lepší pochopení obsahu studia je dobré ujasnit si některé termíny z teorie právnických osob, neboť tyto obecné poznatky jsou platné pro všechny typy subjektů, o

¹ Ronovská 2008

nichž budeme mluvit, a pomůže nám to ujasnit si i rozdíly mezi nimi.

Právní úpravu právnických osob najdeme v NOZ v oddíle 1, §§ 118-209. Ještě předtím je však třeba prostudovat si úvodní ustanovení NOZ, kde najdeme nově definici právnické osoby. Ta je v § 20 definována takto: PO je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. PO může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.

Právní osobnost, dříve právní subjektivita, je definována v § 15 odst.1 takto: Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Svěprávnost, dříve způsobilost k právním úkonům, je definována v druhém odstavci téhož paragrafu takto: Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

Je zde potvrzena právní konstrukce, kterou jsou právnické osoby stavěny do protikladu k osobám přirozeným (fyzickým). Základní rozdíl mezi fyzickou osobou (dále jen FO) a právnickou osobou (dále jen PO) spočívá ve skutečnosti, že právo právní osobnost člověka uznat musí (čl. 5 LZPS), kdežto ve vztahu k PO je na uvážení zákonodárce, které organizované útvary uzná za PO; respektive lze je vytvořit jen v určité právní formě upravené zákonem.²

Znaky právnických osob:

majetková autonomie, schopnost nabývat, mít a zcizovat majetek,
identifikační znaky: název, sídlo, předmět činnosti,
vnitřní organizační struktura.

1.3 TRŽDĚNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

PO práva veřejného a soukromého

PO veřejného práva jsou zřizovány zákonem nebo správním rozhodnutím, NOZ dále výslovně říká, že PO veřejného práva podléhají zákonům podle nichž byly zřízeny a ustanovení občanského zákoníku se použije jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob. Je obvyklé, že právnické osoby veřejného práva jsou zřízeny jednotlivým zákonem například Veřejná zdravotní pojišťovna, Česká národní banka apod. NOZ výslovně říká, že stát se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu. PO soukromého práva se zakládají soukromoprávním úkonem.

PO ziskové a neziskové

2

Občanský zákoník s komentářem

PO se na ně nedělí dle toho, zda vytvářejí zisk, ale jak s ním nakládají. Ziskové vytvářejí zisk za účelem jeho rozdělení mezi své členy (obchodní společnosti), neziskové nesledují vytvoření zisku jako svůj prioritní účel a vytvoří-li jej, používají jej k obecně prospěšným účelům (nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti).

-PO typu korporace, nadace a ústavu

KORPORACE

Základ PO tvoří její členové (osobní substrát), typicky spolek, dříve občanské sdružení. Členy korporace mohou být i právnické osoby, je možná i společnost s jedním členem (soukromoprávními korporacemi jsou např. společnost s ručením omezeným, akciová společnost, občanské sdružení; veřejnoprávními jsou např. obce, kraje, profesní komory - Česká advokátní komora, Česká lékařská komora apod.).

V NOZ je definice korporace v §210, typem korporativní právnické osoby je spolek §214

NADACE A FONDY

Základ PO tvoří její jmění (majetkový substrát), vyčleněný k předem určenému účelu. Podstatný znak, kterým se liší od korporací, je, že nemají členy.

Základ nadace představuje majetek trvale vyčleněný k nějakému účelu, tzv. nadační jistina, nadačním cílům mají sloužit výnosy z tohoto majetku.³ (Jsou to soukromoprávní nadace a fondy, ale i veřejnoprávní např. Státní fond životního prostředí ČR, Pozemkový fond ČR, Státní fond kultury ČR).

V NOZ je shrnuta pod pojem FUNDACE § 303 jako PO vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu, její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. Typem fundace je nadace §306

ÚSTAVY

Vznikly propojením prvků charakteristických pro korporace i nadace. Ústav je spoluvytvářen prvkem osobním i věcným, jeho profilující činností je poskytování služeb, ale nikoli za ziskovým účelem.

Zvláštnost osobní složky ústavu je v tom, že nepředstavuje jeho členskou základnu (ústav nemá členy), zvláštnost věcné složky je v tom, že žádná část jeho

3

Občanský zákoník s komentářem

majetku netvoří nezczizitelnou jistinu. Z toho plyne, že aktiva ústavu mohou být při plnění jeho účelu zcela spotřebována, dále to, že osobní složka není organizována demokraticky, ale hierarchicky (v korporaci rozhoduje jako nejvyšší orgán shromáždění členů, např. členská schůze, valná hromada; v ústavu rozhoduje jako nejvyšší orgán jeho orgán statutární - ředitel, předseda, správní rada). Statutární orgán je jmenován zvnějšku, zpravidla zřizovatelem. Na principu ústavu jsou organizovány četné instituce, typicky školy, nemocnice, muzea, vědecké ústavy. Některé mají veřejnoprávní, jiné soukromoprávní povahu, některé existují jako soukromé i veřejné. Nelze však vždy soudit, že muzeum, nemocnice, galerie atd. má právní formu ústavu, k témuž účelu lze zřídit i nadaci či korporaci.⁴

V NOZ je ústav již ukotven jako právní forma, najdeme ji v §402 a násl.

V našem právním řádu jsou ústavy nově v NOZ, typem ústavu jsou i přes svou matoucí název obecně prospěšné společnosti. Některé PO s postavením významných veřejnoprávních ústavů mají svou specifickou zákonnou úpravu, např. Národní galerie v Praze, Česká televize, Český rozhlas, apod.

1.4 USTAVENÍ A VZNIK PRÁVNICKÝCH OSOB

NOZ říká v §122 jakým způsobem lze ustavit právnickou osobu, a to zakladatelským právním jednáním, zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis.

Vytvoření právnické osoby soukromoprávní povahy se váže na **dva** sousledné kroky. Prvním je **založení** PO, druhým pak samotný **vznik**, spojovaný typicky s **registrací** PO v zákonem určené veřejnoprávní evidenci.

Způsoby zakládání PO:

a) způsob volného zakládání

Zde PO vznikají již pouhým učiněním zřizovacího aktu, registrace se nevyžaduje. Tento způsob je obecně velmi řídký a v českém právu se nevyskytuje. Nejblíže tomuto systému má u nás úprava vzniku odborových organizací a organizací zaměstnavatelů, kdy tyto subjekty vznikají jako subjekty práva již následující den poté, kdy byl příslušnému ministerstvu doručen návrh na zápis do evidence.

b) způsob registrační

4

Občanský zákoník s komentářem

U nás nejrozšířenější, PO vznikají dvoufázově, tedy založením (soukromoprávním jednáním činěným bez ingerence státu) a zaregistrováním ve veřejnoprávní evidenci u státního orgánu.

c) způsob koncesní

Nejpřísnější systém; PO vzniká registrací, ale zvláštní státní přivolení se vyžaduje již k jejímu založení. Do r. 1990 u a.s., dnes již vzácně např. při zakládání komoditních burz, které nemohou vzniknout bez státního povolení udělovaného ministerstvem zemědělství nebo průmyslu a obchodu.⁵

d) založení zákonem

Tento způsob není v literatuře definován, ale ustanovil jej přímo NOZ v §126 odst. 2, kde říká: je-li právnická osoba zřízena zákonem, vzniká dnem nabytí jeho účinnosti, nestanoví-li zákon den pozdější. Tuto variantu nelze podřadit pod žádnou z výše uvedených způsobů.

Založení PO v režimu soukromého práva

PO jsou v režimu soukromého práva přiváděny do života soukromoprávním jednáním jejich zakladatelů. Právní úkony, jimiž se tak děje, jsou různě označovány, v zásadě však jde o právní úkony jednostranné nebo vícestranné.

Jednostranné – zakládací listina

Vyžaduje se pro něj písemná forma (pravidelně ve formě notářského zápisu), může to být i závěť pro nadaci (rovněž ve formě notářského zápisu).

Vícestranné – smlouva

Při více zakladatelích PO má její zakladatelský akt povahu smlouvy, mluví se o smlouvě společenské (obchodní zákoník), zakladatelské nebo o stanovách (spolek).⁶

Zásada registrace

Při uplatnění této zásady je PO již **založena** výše uvedeným zakladatelským aktem, ale její **vznik** je vázán na zápis do příslušné veřejnoprávní evidence. Vzniká k datu zápisu do veřejnoprávního rejstříku, tento zápis nazýváme konstitutivní.

Na přijetí nyní (srpen 2013) čeká zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob. Jeho přijetí je nutné vzhledem ke změnám, které přinesl nový

5

Občanský zákoník s komentářem

6

Občanský zákoník s komentářem

občanský zákoník. Veřejnými rejstříky právnických a fyzických osob podle tohoto zákona se rozumí spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností. Tyto rejstříky nadále budou vedeny u krajských soudů, příslušnost k zápisu je dle sídla zapisované právnické osoby.

Do veřejného rejstříku se zapisuje alespoň: den vzniku, den zrušení s uvedením právního důvodu, den zániku, název, adresa sídla, předmět činnosti, jméno a adresa bydliště nebo sídla každého člena statutárního orgánu spolu s uvedením způsobu, jak orgán PO zastupuje a údaje o vzniku nebo zániku jejich funkce. Veřejné rejstříky jsou přístupné každému, každý do nich může nahlížet a dělat si z nich výpisy a kopie.

Důležitou součástí existence veřejných rejstříků je jednání v důvěře v rejstřík. To znamená, že proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údajím zapsaným do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti.

Vzhledem k registračnímu principu uplyne mezi ustavením a vznikem právnické osoby jistá doba. Za jednání jménem PO před jejím vznikem je oprávněn a zavázán, kdo takto jedná (více osob společně a nerozdílně). PO může účinky jednání převzít do 3 měsíců od svého vzniku

Název právnické osoby

Název musí být určen již při založení (podpisu zakladatelské listiny, smlouvy), musí se lišit od názvu právnických osob již existujících, má být zvolen tak, aby byl veřejnosti srozumitelný a nepůsobil klamavě, určitá označení lze použít jen v názvech těchto forem PO (burza, banka apod.). Je povinné užití dodatku označujícího právní formu (s.r.o., nadace); likvidované PO používají pravidelně svůj název s dodatkem označujícím tento stav. V názvu právnické osoby lze užit i jméno člověka, k němuž má právnická osoba zvláštní vztah. Dále může užívat i příznačný prvek názvu jiné právnické osoby, je-li proto důvod v jejich vzájemném vztahu.

Sídlo právnické osoby

Sídlo je jedním z podstatných znaků, bez něhož PO nemůže existovat.. NOZ výslovně umožňuje stanovení sídla v bytě, v případě, že toto umístění nenaruší klid a pořádek v domě. Je to praktické pro případy malých spolků, které nejsou schopny, a pro jejich činnost ani není účelné, pronajímat si nebytové prostory, v případě rozšíření činnosti je však nutné takovéto sídlo změnit.

Orgány právnické osoby

Orgány právnické osoby mohou být individuální i kolektivní. Rozsah jednání určen zákonem nebo zakladatelským právním jednáním viz § 158. Fyzická osoba, která je členem orgánu PO musí být plně svéprávná; výjimka § 152 odst.3.

Jednání právnické osoby

Kdo právnickou osobu zastupuje, dá najevo, co ho k tomu opravňuje, neplyne-li to již z okolností. Kdo za právnickou osobu podepisuje, připojí k jejímu názvu svůj podpis, popříadě i údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení. Působnost statutárního orgánu je uvedena v § 163. Poměrně problematické zastupování zaměstnanci je upraveno § 166.

1.5 ZRUŠENÍ A ZÁNİK PRÁVNICKÝCH OSOB

Stejně jako je dvoufázový vznik právnické osoby, je dvoufázové i ukončení její činnosti. Prvním krokem je zrušení. V převážné většině případů nastává po zrušení PO fáze likvidace, Právnická osoba se zrušuje:

S likvidací: uplynutím doby, dosažením účelu, dnem určeným zákonem nebo právním jednáním PO dnem právní moci rozhodnutí orgánu veřejné moci

Bez likvidace: při přeměně, zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, zrušením konkursu proto, že majetek je nepostačující

1.6 LIKVIDACE

Účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace, podle zákona. Při vstupu do likvidace povolá příslušný orgán právnické osobě likvidátora, může jím být jen osoba způsobilá být členem statutárního orgánu. Pokud byla právnická osoba zrušena a likvidátor nebyl povolán, jmenuje jej soud. Stejně tak ho jmenuje, pokud sám rozhodne o zrušení právnické osoby. V průběhu likvidace uspokojí likvidátor přednostně pohledávky zaměstnanců, to neplatí, je-li právnická osoba v úpadku.

ZÁVĚR

V této teoretické kapitole jsme se seznámili zejména s obecnou úpravou PO obsaženou v občanském zákoníku. Zásadní pro další výklad jednotlivých typů PO jsou informace o dvoufázovosti vytvoření PO (založení a vznik) i zániku PO (zrušení a zánik)

a o registračním principu, tedy vázání skutečností rozhodných pro vznik a zánik PO na registraci ve veřejnoprávním rejstříku.

OTÁZKY:

1. Existuje v některém právním předpise definice PO?
2. Co je to registrační princip?
3. Popište postup založení a vzniku PO.
4. Popište postup zrušení a zániku PO.

KAPITOLA 2

Spolek

Cíle kapitoly:

1. definice spolku
2. podmínky členství
3. náležitosti stanov
4. registrace

Klíčová slova této kapitoly: spolek, členství, stanov , založení a vznik, zrušení a zánik

Účinností NOZ, tedy dnem 1.ledna 2014 se občanská sdružení, která vznikla dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů mění na spolky dle NOZ. Toto transformační ustanovení najdeme v § 3045 a v druhé větě prvního odstavce dále říká, že sdružení mají právo změnit svou právní formu na ústav nebo sociální družstvo podle jiného zákona. O těchto právnických osob dále ve skriptech v kapitolách 3 a 6.

Dále speciální zákon umožňuje v období do 31.12.2013 přeměnu stávajících občanských sdružení na obecně prospěšné společnosti. Je to zákon č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl přijat proto, aby měla občanská sdružení před účinností nového občanského zákoníku rozšířenou možnost

volby, a v případě, že zjistí, že právní forma, která její činnosti nejvíce vyhovuje, je právě obecně prospěšná společnost, mohla se na tuto právní formu přeměnit. Od ledna 2014 přeměna na obecně prospěšnou společnost již možná nebude, jelikož přestože si dosavadní obecně prospěšné společnosti zachovávají svou právní formu, je účinností NOZ tento zákon zrušen a nové obecně prospěšné společnosti nebude možno zakládat.

NOZ neobsahuje definici spolku. Můžeme jej však charakterizovat následujícími znaky:

osobní korporativní podstata. Přijetím členství se člen vůči korporaci zavazuje chovat čestně a zachovávat její vnitřní řád. Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy. Zneužije-li člen soukromé korporace hlasovací právo k újmě celku, rozhodne soud na návrh toho, kdo prokáže právní zájem, že k hlasu tohoto člena nelze pro určitý případ přihlížet. Návrh musí být podán ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy k zneužití hlasu došlo.

princip dobrovolnosti a otevřenosti členství. Zákon v § 215 říká, že nikdo nesmí být nucen k účasti ve spolku a nikomu nesmí být bráněno vystoupit z něho. Porušení tohoto ustanovení je dokonce jedním z důvodů pro soudní zrušení spolku dle § 268. Dále zákon výslovně říká, že členové spolku neručí za jeho dluhy, což je ustanovení, které v zákoně o sdružování občanů citelně chybělo.

ústavně zaručené právo na svobodu sdružování. Ochrana před zásahy státní moci je zakotvena v Listině ZPS čl. 20, kdy je vymezeno, v kterých případech stát může omezit výkon svobody sdružování: „výkon práv svobodně se sdružovat ...lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže je to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých“

členská základna s hlasovacím právem a spolková samospráva

účel neboli hlavní činnost jiná než podnikání nebo jiná výdělečná činnosti (dosazení zisku).⁷

2.1 HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ ČINNOST SPOLKU

Vzhledem ke skutečnosti, že občanská sdružení, která se automaticky 1.lednem 2014 transformují na spolky, jsou v současné době významným poskytovatelem sociálních služeb v ČR jsou otázky související s dovolenými či naopak zakázanými

7

Ronovská

činnosti spolku stěžejní. Přestože se zde v textu již zabýváme pouze právní úpravou spolku, nikoli občanského sdružení, je třeba se podívat na faktický vývoj této právnické osoby. Když se v roce 1990 stal účinným zákon o sdružování občanů bylo jeho znění zejména reakcí na předcházející dobu nesvobody a snaha o návrat k občanské společnosti, jak existovala ve vzpomínkách z období první republiky. Potřeby společnosti a zejména pak přijetí zákona o sociálních službách v roce 2006 však z některých občanských sdružení vytvořily velké právnické osoby, v mnoha případech zaměstnávající i desítky zaměstnanců. Podmínky poskytování dotací a grantů, které v mnoha případech požadují finanční spoluúčast příjemci dotace, rovněž nutily občanská sdružení, aby při financování své činnosti hledalo i vlastní zdroje, přičemž případné členské příspěvky se ukázaly jako zdroj naprosto nedostatečný. Tato realita se projevila i při přípravě nového občanského zákoníku, která právní formu spolku oproti úpravě občanského sdružení vytvořila jasnější a podrobnější, aby byly spolky právně transparentní.

I přes výše řečené je spolek stále právnickou osobou, která je založena osobami vedenými společným zájmem, přičemž tímto zájmem není podnikání či jiná výdělečná činnost. Chtějí –li osoby podnikat, založí jiný typ právnické osoby, tedy některou z obchodních společností.

Zákon říká v § 217, odstavec 1: Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplnění je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Odstavec 2: Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Odstavec 3: Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.

Hlavní činnost spolku (§ 217) sleduje uplatňování společného zájmu, ať soukromého nebo veřejného, k němuž byl spolek založen. Hlavní činností může být například hraní divadelních představení (včetně nastudování divadelních her) nebo hraní sportovních utkání (včetně tréninku) či péče o volný čas dětí a mládeže (vč. pořádání táborů a dalších aktiv), jakož i výměna a sdílení odborných poznatků, ochrana zájmů části veřejnosti, například spotřebitelů, apod. Zároveň spolek může vyvíjet výdělečnou činnost i v rámci hlavní činnosti, ale aby se nejednalo o „podnikání nebo jinou výdělečnou činnost“, kterou lze ve smyslu § 217 odst. 2 vyvíjet pouze v rámci vedlejší činnosti, musí být splněny dvě podmínky: tato výdělečná činnost je prostředkem dosahování statutárního účelu spolku, ke kterému byl spolek založen, a zároveň (kumulativně) nesmí její rozsah překročit limit, aby bylo takovou činností možno považovat za „srovnatelnou s podnikáním“, tj. jinou vedlejší činností ve smyslu § 217 odst. 2 NOZ. (tedy typicky soustavnost s účelem dosahování zisku) Proto lze v rámci hlavní činnosti příležitostně (nikoli soustavně) pořádat představení amatérského divadla, kroužku lidových tanců, letní tábor, hasičský nebo myslivecký bál apod. a vybírat

vstupné i tehdy, jestliže výtěžek překročí náklady. V podstatě se jedná o nahodilé vybočení do výdělečné činnosti. Za rozdíl může sloužit například příležitostné pořádání letního tábora (například jednou ročně), které může být součástí hlavní činnosti i tehdy, je-li náhodně dosažen výdělek, a to oproti například trvalému (soustavnému například celoročnímu nebo alespoň sezónnímu) provozování turistické ubytovny za účelem zisku, které by již bylo součástí vedlejší hospodářské činnosti. Mohli bychom zde také hovořit o provozování obchodního závodu v rámci vedlejší hospodářské činnosti.

Z postavení spolku v občanském zákoníku a z legálního rozřídění jeho hlavní a vedlejší činnosti vyplývá, že účelem hlavní (spolkové) činnosti není dosahování zisku/výdělku. Spolek z hlediska své povahy vyplývající z občanského zákoníku primárně není výdělkovým společenstvem. Pokud zisk/výdělek z hlavní činnosti spolku přesto vzejde, nemá se pojmově jednat o soustavnou tvorbu, která by – právě díky soustavnosti a výdělečnosti dohromady – mohla mít znaky podnikání či jiné výdělečné činnosti (tedy činnosti vedlejší). Pokud bude dosaženo příjmu pouze pod nebo do výše nákladů, nejedná se o výdělečnou činnost, neboť výdělků není dosaženo.

Jiná aplikace § 217 NOZ by byla v rozporu se smyslem a účelem zákona (§ 2 odst. 1 NOZ) i jasným úmyslem zákonodárce (§ 2 odst. 2 NOZ) neomezovat dobrovolné aktivity člověka a jeho angažovanost ve veřejné sféře. Obdobný přístup lze nalézt např. v sousedním Německu.

Je nesporné, že spolky, stejně jako kterékoli jiné právnické či fyzické osoby, mohou být poskytovateli sociálních služeb, pokud splní podmínky stanovené zvláštním předpisem (zákonem o sociálních službách). Právní forma spolku není v žádném případě na překážku, je věcí volby zakladatelů, jakou právní formu zvolí.

V zásadě lze i dovodit, že poskytování sociálních služeb může být vykonáváno i v rámci hlavní činnosti spolku, pokud nenaplní parametry výše uvedené – soustavnost, účel dosahování zisku. V zásadě lze dovodit i to, že v rámci hlavní činnosti bude možno tuto činnost vykonávat, pokud bude statutární účel širší, tj. nebude např. jediným účelem spolku provoz zařízení pro poskytování sociálních služeb. Vždy bude rozhodná vůle zřizovatelů spolku a vymezení statutárního účelu.

VEDLEJŠÍ HOSPODÁŘSKÁ ČINNOST

Vedle hlavní činnosti, kterou spolek dosahuje svého hlavního účelu, občanský zákoník předvídá i možnost, aby spolek vykonával i hospodářskou činnosti spolku (§ 217 odst. 2 NOZ), která spočívá v:

a) podnikání, například v živnostenském podnikání, kdy spolek má ve vztahu k této činnosti soukromoprávní postavení (status) podnikatele (§ 420 odst. 1) a kdy je spolek podroben stejnému podnikatelskému režimu včetně režimu veřejnoprávního jako

kterýkoli jiný podnikatel,

b) jiná výdělečná činnost nežli podnikání, jíž se rozumí kupříkladu pronájem spolkových místností apod., pakliže s ním nejsou spojeny jiné než základní služby a kdy se nejedná o živnostenské podnikání, např. pronájem nemovitostí, apod.

Předpokladem vedlejší hospodářské činnosti spolku je to, že účel vedlejší činnosti spočívá v podpoře činnosti hlavní nebo v hospodárném využití spolkového majetku (i nenechat věc ladem apod.).

Pokud bude spolek podnikat, je vždy nutno mít na paměti, že musí splnit veškeré požadavky, které jsou kladeny na podnikatele (viz § 420 a násl. NOZ, vč. zvláštnímu režimu vůči spotřebitelům (§ 421 NOZ), sídla podnikatele (§ 429), zákazu konkurence § 432 NOZ, zastoupení (§ 431 NOZ).

V úvahu přichází i podnikání nepřímé – skrze jiné osoby, např. účastí na jiné entitě, která podniká. I u nepřímého podnikání musí být zachována zásada, že zisk musí být použit pro spolkovou činnost včetně správy spolku, neboť i ona „účast na podnikání jiné osoby“ je činností spolku. Nepřímým podnikáním je nutné rozumět nejen podílovou účast, ale také jiné formy smluvní nebo faktické účasti a následně mohou spolky být součástí některých podnikatelských seskupení.⁸

2.2 ZALOŽENÍ SPOLKU

Spolek se zakládá obvykle tak, že se zakladatelé shodnou na obsahu stanov. Jejich minimální obsah je určen v § 218, a je jím: název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat, určení statutárního orgánu. Při vzniku je ale třeba doporučit, aby stanovy byly podstatně podrobnější než je požadovaný minimální obsah. Pokud si spolek představíme jako stát, jsou stanovy jeho ústavou, dle níž se řídí jeho vnitřní dění, proto je jejich obsahu dobré věnovat velkou pozornost.

V rámci stanov je možné zřídit i pobočný spolek, obdobná úprava u občanského sdružení byly jeho organizační složky.

Další možností založení je usnesením ustavující schůze tvořícího se spolku, v tomto případě ustavující schůze schvaluje stanovy, pokud se jí zúčastní alespoň tři osoby.

2.3 VZNIK SPOLKU

8

Ronovská, Telec, Havel

Spolek vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku. Projev práva na svobodu sdružování najdeme ve fikci zápisu v § 227, které říká, že není-li spolek do veřejného rejstříku zapsán do třiceti dnů od podání návrhu na zápis a není-li v této lhůtě ani vydáno rozhodnutí o odmítnutí zápisu, považuje se spolek za zapsaný do veřejného rejstříku třicátým dnem od podání návrhu.

2.4 ČLENSTVÍ

Členem spolku mohou být fyzické i právnické osoby. Po vzniku spolku vzniká členství přijetím za člena nebo jiným způsobem určeným stanovami, o přijetí za člena rozhoduje orgán určený stanovami, jinak nejvyšší orgán spolku. Toto rozhodnutí je v souladu se zásadou otevřenosti spolku, ve stanovách nelze určit pro přijímání za člena žádné diskriminující kritérium, ovšem spolek si může pro své členy stanovit přijímací podmínky.

Na členství se dále váže povinnost platit členskou příspěvkou, jsou-li určeny. Určení výše a splatnosti členského příspěvku nalezneme ve stanovách.

Zvláště pro větší spolky se doporučuje vést seznam členů. Jeho vedení je dobrovolné, avšak v případě, že jej spolek vede, musí akceptovat zákonné náležitosti tohoto seznamu uvedené v §236.

Členství ve spolku může zaniknout vystoupením, vyloučením nebo dalšími způsoby určenými stanovami. Proti rozhodnutí o vyloučení může člen navrhnout ve lhůtě 15 dnů, aby toto rozhodnutí přezkoumala rozhodčí komise (případně jiný orgán určený stanovami). Člen má dále možnost podat žalobu na určení neplatnosti vyloučení do tří měsíců od doručení rozhodnutí přezkumného orgánu spolku.

2.5 ORGÁNY SPOLKU

Zákon stanoví povinné orgány spolku, těmi jsou statutární orgán a nejvyšší orgán a dobrovolné orgány, jimiž jsou kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány, jsou-li určeny ve stanovách. Stanovy mohou orgány spolku pojmenovat libovolně, nevzbudí-li tím klamný dojem o jejich povaze. Vnitřní organizace spolku je především jeho věcí. V zájmu bezpečnosti právního styku je nezbytné, aby spolek měl statutární orgán, neboť ten jej také zastupuje navenek v právním styku spolku s jinými osobami. Proto se také vyžaduje, aby stanovy určily, jaký má spolek statutární orgán, jak se tento orgán utváří a jak spolek zastupuje. Je záležitostí stanov, zřídí-li statutární orgán kolektivní nebo individuální. Pro zákonné označení kolektivního statutárního orgánu je navržen název výbor, pro individuální orgán název předseda. Nevylučuje se však, aby si spolek tyto orgány pojmenoval jinak. Odpovídá zásadě samosprávy spolku, že je především na stanovách, aby určily, jaké další orgány spolek bude mít a jaká bude jejich působnost.

Stejně tak je na stanovách určit, jak se tyto orgány svolávají nebo obsazují.⁹ Neurčí-li stanovy délku funkčního období členů volených orgánů spolku, je toto období pětileté.

Nejvyšší orgán spolku Tento nejvyšší orgán opět určují stanovy spolku. Neurčí-li stanovy jinak, je nejvyšším orgánem spolku členská schůze. Zákon poskytuje i možnost sloučit statutární orgán s nejvyšším orgánem. Do působnosti nejvyššího orgánu zpravidla náleží určení hlavního zaměření činnosti spolku, rozhodování o změně stanov, schválení výsledku hospodaření, hodnocení činnosti dalších orgánů spolku a rozhodnutí o zrušení spolku nebo o jeho přeměně.

Členská schůze Zákon podrobně upravuje průběh zasedání členské schůze, což je velmi pozitivní, jelikož ve většině případů je členská schůze i nejvyšším orgánem spolku. Členská schůze má povinnost zasedat nejméně jedenkrát ročně a je schopna se usnášet za účasti většiny členů spolku. Jelikož účast většiny, myšleno nadpoloviční většiny, všech členů spolku je často problém, upravuje zákon pro tyto případy variantu náhradního zasedání členské schůze. Zákon dále upravuje možnost zasedání členské schůze formou dílčích členských schůzí nebo variantu shromáždění delegátů, což je zajímavá možnost pro spolky s velkou členskou základnou.

Kontrolní komise Její zřízení je pro spolek dobrovolné, zřízena je stanovami, které určí její působnost. Zákon jako působnost určuje dohlížení, zda jsou záležitosti spolku řádně vedeny a vykonává-li spolek činnost v souladu se stanovami a právními předpisy. Kontrolní komise je minimálně tříčlenná.

Rozhodčí komise Její zřízení je pro spolek dobrovolné, zřízena je stanovami, které určí její působnost. Zákon jako působnost určuje rozhodování o sporných záležitostech náležejících do spolkové samosprávy, spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumávání rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku. Počet členů je určen stanovami, pokud neurčí jinak, je rozhodčí komise tříčlenná.

Neplatnost rozhodnutí orgánu spolku Každý člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany, může navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku.

2.6 ZRUŠENÍ SPOLKU

Spolek může samozřejmě svou činnost ukončit **dobrovolně**, rozhodnutím svého nejvyššího orgánu, typickým důvodem je naplnění cíle činnosti. Zákon taxativně stanoví důvody, pro něž může být **spolek zrušen rozhodnutím soudu** na návrh osoby, která na

9

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku

tom má oprávněný zájem nebo i bez návrhu. Jde o případy, že spolek ač na to byl soudem upozorněn:

1. vyvíjí činnost zakázanou v §145, tedy vyvíjí činnost, jejímž účelem je diskriminace, rozněcování násilí a nesnášenlivosti, podpora násilí nebo řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění

2. vyvíjí činnost v rozporu s § 217, tedy hlavní činností spolku je podnikání

3. nutí třetí osoby k členství ve spolku, k účasti na jeho činnosti nebo podpoř

4. brání členům ze spolku vystoupit

Ke zrušení spolku může dále dojít při jeho fúzi, tedy sloučení nebo splynutí s jiným spolkem, či při jeho rozdělení.

2.7 LIKVIDACE SPOLKU

Při dobrovolném zrušení spolku nebo při jeho zrušení rozhodnutím soudu vždy nastává fáze likvidace. Likvidační podstata zpeněžena jen v rozsahu nezbytném pro splnění dluhů spolku. S likvidační podstatou naloženo podle stanov , proto je vždy nutné upravit tuto otázku ve stanovách. Určí-li stanov y spolku se statusem veřejné prospěšnosti (viz blíže v kapitole 5), že má být likvidační zůstatek použit k jiným než veřejně prospěšným cílům, nepřihlíží se k tomu.

ZÁVĚR

Spolek je soukromoprávní právnickou osobou, s právní úpravou, kterou přinesl nový občanský zákoník. Jelikož se neočekává masivní využívání možnosti přeměny právní formy sdružení na ústavy či sociální družstva, bude tato právní forma hojně užívaná v oblasti poskytování sociálních služeb. V této kapitole jsme se seznámili s právní úpravou procesu jejího vzniku, statutárních orgánů a zrušení.

KORESPONDEČNÍ ÚKOLY

1. Vytvořte stanov y spolku s cílem činnosti „ochrana přírody“.

2. Vytvořte stanov y spolku s cílem činnosti „ podpora zaměstnanosti skupin obyvatel ohrožených dlouhodobou nezaměstnaností” (vyber např. lidé s nízkým vzděláním, lidé se změněnou pracovní schopností apod.)

3. Vyplňte formulářový návrh na zápis spolku do spolkového rejstříku.

4. Vytvořte Zápis z jednání členské schůze spolku., kde byla přijata změna stanov (např. rozšíření cílů činnosti, ustanovení kontrolní nebo rozhodčí komise apod.)

KAPITOLA 3

Obecně prospěšná společnost dle z.č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech (dále jen ZOPS) a ústav

Cíle kapitoly:

- 1.právní úprava o.p.s. po účinnosti nového občanského zákoníku
2. právní forma ústavu
- 3.zápis do veřejného rejstříku

Klíčová slova této kapitoly: obecně prospěšná společnost, ústav, správní rada, ředitel, dozorčí rada

Jak již bylo řečeno výše, teorie právnických osob rozeznává právnické osoby korporativního typu, založené na osobním prvku a právnické osoby fondového typu, založené na společenství majetku. Již od 19.století se kromě těchto klasických typů vyvinula i kategorie ústavu. Pro ústavy je typická kombinace věcného základu s osobním prvkem za účelem trvalé nebo dlouhodobé služby nějakému prospěšnému účelu. Od korporace se ústav liší tím, že jejich osobní prvek zajišťuje řízení a fungování ústavu a není nutně spojen s členstvím (takže rozhodování v něm podléhá principu hierarchie, nikoli demokracie). Od nadace se ústav liší tím, že věcný substrát není nezczitelný, takže jmění ústavu může být případně i zkonsumováno. Definiční význam pro ústav má zejména jeho účel spočívající v poskytování služeb, takže z tohoto hlediska jsou pro ústav významní ti, kdo služby ústavu užívají (destinatáři). Ústavy mohou být soukromoprávní i veřejnoprávní (např. školy, muzea, nemocnice, vědecké nebo výzkumné ústavy). Veřejnoprávní ústavy mohou mít v působnosti i výkon veřejné moci, pak se někdy mluví o veřejném ústavu; toto pojetí má ale význam pro administrativní právo, nikoli pro právo soukromé.¹⁰

Typ ústavu byl a je v našem právním systému zastoupen obecně prospěšnou společností. Již při přijímání nového občanského zákoníku byl název této právnické osoby opakovaně kritizován jako zavádějící, jelikož pojem „společnost“ jednoznačně odkazuje na korporativní právnickou osobu. V průběhu přijímání se předpokládalo, že u obecně prospěšných společností dojde ke stejné zákonné transformaci na ústavy, tak jako došlo ke změně občanských sdružení na spolky. Zákonné znění nového občanského zákoníku však nakonec zvolilo jinou alternativu. Obecně prospěšné společnosti se nadále řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně

10

Důvodová zpráva k NOZ

prospěšných společnostech a nemění tedy povinně svou právní formu. Tento zákon je ale účinností nového občanského zákoníku zrušen, proto nové obecně prospěšné společnosti nemohou vznikat. Dle § 3050 má obecně prospěšná společnost právo změnit svou právní formu na ústav, nadaci nebo nadační fond dle nového občanského zákoníku. Od ledna 2014 tedy budou vedle sebe existovat dva velmi obdobné typy právnických osob, proto se níže seznámíme alespoň stručně s oběma právnickými osobami.

Ústav je definován svým účelem, tj. poskytováním služeb. Pro hierarchické uspořádání ústavu je typické, že jeho statutární orgán je monokratický (ředitel), odpovědný správní radě, která ho do funkce jmenuje a odvolává.

3.1 OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST

Definice o.p.s.

O.p.s. “poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek“ a „její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla založena“.¹¹

Obecně prospěšný cíl není nikde definován, můžeme jej vymezit jako cíl směřující k dosažení obecného blaha na poli humanitárním, vědeckém, kulturním, ekologickém, sportovním apod.

Nikdo (ani zakladatelé) si nemohou za trvání o.p.s.činit nárok na jakoukoliv část jejího majetku ani po zrušení nárok na podíl na likvidačním zůstatku.

„Zakladateli o.p.s. mohou být fyzické osoby, Česká republika nebo právnické osoby.“

Zdroje financování o.p.s.:

- vklad zakladatele,
- příjmy z provozování obecně prospěšných služeb,
- příjmy z provozování doplňkové činnosti,
- dotace z veřejných rozpočtů,
- dary soukromých donátorů,
- příjmy ze správy vlastního majetku.

11

Srovnej § 2 ZOPS

3.2 ZALOŽENÍ A VZNIK

O.p.s. se zakládá zakládací smlouvou, je-li zakladatel jediný, je smlouva ve formě notářského zápisu. Ukládá se do sbírky listin u rejstříkového soudu o.p.s.I u o.p.s. funguje tzv. registrační princip. O.p.s. je **založena** soukromoprávním úkonem zakladatelů, ale **vzniká** dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností. Návrh na zápis podává zakladatel nebo osoba k tomu písemně zmocněná. Návrh na zápis musí být podán do 90 dnů od založení.

3.3 ORGÁNY O.P.S.

Správní rada Má nejméně 3 členy a počet jejich členů musí být dělitelný třemi. Členy správní rady jmenuje zakladatel, pokud v zakládací listině nestanovil jinak. Členství je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě a pouze třetina členů může být v pracovněprávním vztahu ke konkrétní o.p.s.

Kompetence správní rady viz § 13 Správní rada vydává předchozí souhlas písemnou formou k právnímu úkonu, kterým obecně prospěšná společnost :

- a) nabývá, zcizuje nebo zatěžuje nemovitou věc,
- b) nabývá nebo zcizuje movitou věc, zřizuje věcné břemeno nebo předkupní právo u movité věci, jejíž cena je vyšší než hodnota veřejné zakázky malého rozsahu podle zákona upravujícího veřejné zakázky
- c) nabývá nebo zcizuje autorská práva nebo průmyslová práva,
- d) zakládá jinou právnickou osobu a vkládá peněžitý nebo nepeněžitý majetek do této právnické osoby

Tyto výše uvedené právní úkony jsou bez předchozího souhlasu správní rady neplatné.

Správní rada schvaluje

- a) rozpočet obecně prospěšné společnosti,
- b) řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu obecně prospěšné společnosti,
- c) předmět doplňkových činností (§ 17).

(3) Správní rada rozhoduje o

- a) zrušení obecně prospěšné společnosti, a v případě podle § 4 odst. 4 rozhoduje o určení obecně prospěšné společnosti, na kterou se převede likvidační zůstatek,
- b) přechodu práv a povinností zakladatele stanovených tímto zákonem na jinou osobu, zanikne-li jediný zakladatel bez právního nástupce nebo zemře-li jediný zakladatel

a nestanoví-li zakládací listina jinak.

Ředitel je statutárním orgánem o.p.s., jenž řídí její činnost a jedná jejím jménem. Ředitele jmenuje a odvolává správní rada. Ředitelem může být pouze bezúhonná fyzická osoba, která ale nemůže být zároveň členem správní ani dozorčí rady o.p.s. Ředitel svou funkci vykonává ve smluvním poměru. Je oprávněn účastnit se jednání správní a dozorčí rady s poradním hlasem.

Dozorčí rada je kontrolním orgánem obecně prospěšné společnosti. Dozorčí radu jmenuje zakladatel, nestanoví-li zakládací listina jinak. Pro ustanovení a členství v dozorčí radě platí obdobně ustanovení o správní radě.¹²

Členové dozorčí rady mají právo účastnit se jednání správní rady; musí jim být uděleno slovo, pokud o ně požádají. Dozorčí rada je povinna upozornit ředitele a správní radu na porušení zákonů, ustanovení zakládací listiny nebo statutu, na nehospodárné postupy, popřípadě na další nedostatky v činnosti obecně prospěšné společnosti. **Dozorčí rada je oprávněna stanovit řediteli nebo správní radě lhůtu k zjednání nápravy. Není-li náprava zjednána, dozorčí rada neprodleně informuje o zjištěných nedostatcích zakladatele.**

3.4 HOSPODAŘENÍ

Kromě obecně prospěšných služeb, k jejichž poskytování byla založena, obecně prospěšná společnost může vykonávat i jiné činnosti ("doplňková činnost") za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb.¹³ Toto ustanovení má zajišťovat, že se o.p.s. nezpronevěří účelu, pro nějž byla založena a nestane se jen dalším podnikatelem. V praxi může vzniknout problém při posuzování zda byla výše uvedená podmínka naplněna, je třeba ji posuzovat vždy vzhledem ke konkrétnímu příkladu. O.p.s. se nesmí účastnit na podnikání jiných osob, tím je zamezeno riziku zákonného ručení za závazky podnikatele (u s.r.o.) ; toto ustanovení však brání o.p.s. nabývat akcie, přestože akcionáři za závazky společnosti neručí vůbec.

Účetnictví a výroční zpráva jsou to další zákonem stanovené povinnosti o.p.s. Zákon v § 19 stanoví, které společnosti musí mít účetní uzávěrku ověřenou auditorem.¹⁴ Účetní uzávěrka se zveřejňuje založením do sbírky listin o.p.s., vedené u rejstříkového

12

Srovnej § 15 ZOPS

13

Srovnej § 17 ZOPS

14 Srovnej § 19 ZOPS

soudu. Výroční zpráva se rovněž povinně zakládá do sbírky listin, ale také musí být veřejně přístupná alespoň v sídle o.p.s.

3.5 ZRUŠENÍ A ZÁNÍK

Obdobně jako u jiných PO, zániku o.p.s. předchází její zrušení, a to buď s likvidací nebo bez likvidace. Samotný zánik je realizován výmazem společnosti z rejstříku o.p.s. Bez likvidace lze o.p.s. zrušit pouze vnitrostátní fúzí s jinou o.p.s. nebo rozdělením na dvě či více o.p.s.¹⁵ V těchto případech není likvidace nutná, neboť opět závazky i pohledávky o.p.s. přechází na jejího právního nástupce.

V §8 najdeme výčet důvodů pro zrušení. Tento výčet je taxativní, tedy z jiného důvodu společnost nemůže být zrušena.

§ 8 (1) Obecně prospěšná společnost se zrušuje:

- a) uplynutím doby, na kterou byla založena,
- b) dosažením účelu, pro který byla založena,
- c) dnem uvedeným v rozhodnutí správní rady o zrušení obecně prospěšné společnosti,
- d) vnitrostátní fúzí nebo rozdělením
- e) dnem uvedeným v rozhodnutí soudu o zrušení obecně prospěšné společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci,
- f) prohlášením konkurzu na její majetek

V případě, že jde o zrušení společnosti z důvodu rozhodnutí správní rady, musí ta své rozhodnutí oznámit písemně zakladateli, nejméně dva měsíce přede dnem, kdy má být společnost zrušena, jinak toto rozhodnutí pozbude platnosti. Zakladatel může toto rozhodnutí změnit nebo zrušit; MUSÍ však současně zajistit činnost společnosti alespoň v rozsahu, který umožní plnění závazků o.p.s.

O zrušení o.p.s. může rozhodnout i soud na návrh státního orgánu, zakladatele nebo osoby, která osvědčí právní zájem jestliže

- a) v uplynulém roce se nekonalo ani jedno zasedání správní rady obecně prospěšné společnosti,
- b) nebyly jmenovány orgány obecně prospěšné společnosti a dosavadním orgánům skončilo funkční období před více než rokem,
- c) obecně prospěšná společnost neposkytuje obecně prospěšné služby uvedené v

15 Srovnej § 7 ZOPS

zakládací listině po dobu delší než šest měsíců,

d) provozováním doplňkové činnosti došlo v období šesti měsíců opakovaně k ohrožení kvality, rozsahu a dostupnosti obecně prospěšných služeb, k jejichž poskytování byla obecně prospěšná společnost založena,

e) obecně prospěšná společnost užívá příjmů ze své činnosti a svěřeného majetku v rozporu s tímto zákonem,

f) obecně prospěšná společnost porušuje ustanovení tohoto zákona.¹⁶

Tento výčet je opět taxativní, soud stanoví lhůtu k odstranění navrženého důvodu zrušení, je-li to možné.

3.6 LIKVIDACE

Proces likvidace o.p.s.má odchylky od obecné úpravy likvidace. Rozdíl spočívá zejména ve skutečnosti, že likvidátor nezpeněžuje veškerý majetek, nýbrž pouze ten, který je nutný k úhradě pohledávek věřitelů. Po uspokojení pohledávek likvidátor smluvně převede zbývající majetek buďto v souladu se zněním zakládací listiny (§4) jiné o.p.s., není-li takové určení v zakládací listině obsaženo, nabídne jej obci, v níž má likvidovaná o.p.s.sídlo. V případě, že zakladatelem byl kraj, nabídne likvidátor zůstatek kraji. V případě, že zakladatelem byla ČR, zůstatek na ni vždy přechází. Neprojeví-li obec či kraj zájem, přechází (bezáplatně) majetek na stát a stát jej použije k poskytování obecně prospěšných služeb.¹⁷

3.7 ÚSTAV

Ústav je definován svým účelem, tj. poskytováním služeb. Jeho definici najdeme v § 402 občanského zákoníku, který říká: ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.

Obdobně jako u spolku je kromě výše uvedeného pozitivního vymezení činnosti i negativní vymezení a omezení nakládání se ziskem, a to tak, že zisk může ústav použít jen k podpoře činnosti, pro niž byl založen a k úhradě nákladů na vlastní správu. Provozování vedlejší činnosti ve formě podnikání není zakázáno, ale pokud ústav provozuje obchodní závod nebo jinou činnost, nesmí být provoz na újmu jakosti, rozsahu

16 Srovnej § 8 ZOPS

17

Dvořák

a dostupnosti služeb poskytovaných v rámci hlavní činnosti ústavu. Nenaplnuje-li ústav dlouhodobě svůj účel, zruší jej soud na návrh osoby, která osvědčí právní zájem. Název ústavu musí obsahovat slova „zapsaný ústav“, postačí i zkratka „z.ú“.

3.8 ZALOŽENÍ A VZNIK

Ústav se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň:

Název ústavu a jeho sídlo

Účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání

Údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu

Počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů

Podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu

Ústav vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku, viz informace o veřejných rejstřících v kapitole 2.

3.9 STATUTÁRNÍ ORGÁNY

Ředitel – je statutárním orgánem ústavu, ve statutu může být pro tento orgán zvoleno i jiné označení, pokud se tím nevzbudí klamný dojem o jeho povaze. Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady či obdobného orgánu.

Správní rada – členy správní rady jmenuje a odvolává zakladatel, pokud v zakladatelském právním jednání sám neurčí jiný způsob. Není-li možné jmenování a odvolání zakladatelem, volí a odvolává členy správní rady dozorčí rada, pokud byla zřízena, pokud ne, správní rada volí a odvolává své členy sama. Funkční období člena správní rady je tříleté a lze jej volit i opakovaně, pokud zakladatelské jednání neurčí jinak. Členství ve správní a dozorčí radě je neslučitelné.

Působnost správní rady : volí a odvolává ředitele, dohlíží na výkon jeho působnosti a rozhoduje o právních jednáních ústavu vůči řediteli, schvaluje rozpočet, řádnou a mimořádnou účetní uzávěrku a výroční zprávu ústavu, uděluje předchozí souhlas k některým právním jednáním viz §412

Neurčí-li zakládací listina, že členům orgánů ústavu náleží za výkon funkce odměna a způsob jejího určení platí, že řediteli náleží odměna obvyklá a má se za to, že funkce členů ostatních orgánů jsou čestné.

Statut ústavu –určí-li to zakladatelské právní jednání nebo je-li to účelné vydá

správní rada statut ústavu a upraví v něm vnitřní organizaci ústavu a podrobnosti o jeho činnosti, statut je povinné zveřejnit uložením do sbírky listin.

Další podrobnosti např. o zániku či o dozorčí radě občanský zákoník neobsahuje, ale v § 418 odkazuje na přiměřené použití ustanovení o nadaci s tím, že se nepoužijí ustanovení o nadační jistině a nadačním kapitálu.

ZÁVĚR

V této kapitole jsme se seznámili s obecně prospěšnou společností a ústavem, účelem jejichž existence je poskytování obecně prospěšných služeb či provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky, tyto pojmy můžeme vyložit jako synonyma.

OTÁZKY:

1. Jaké jsou rozdíly mezi obecně prospěšnou společností a ústavem?

KORESPONDEČNÍ ÚKOLY:

1. Vytvořte zakladatelskou listinu ústavu a její statut.

KAPITOLA 4

Nadace a nadační fondy

Cíle kapitoly:

1. právní úprava
2. definice a rozdíly mezi nadací a nadačním fondem

Klíčová slova této kapitoly: nadace, nadační fond, nadační jmění, nadační příspěvek, nadační listina, statut nadace, správní rada, dozorčí rada a revizor

4.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA DLE NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Obdobně jako u občanských sdružení dochází u nadací a nadačních fondů, které až do konce roku 2013 vznikly dle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, k transformaci na nadace a nadační fondy dle nového občanského zákoníku, transformační ustanovení je § 3049. Zakladatel nadace dle zákona o nadacích a nadačních fondech může ve lhůtě dvou let přizpůsobit zakladatelské právní jednání úpravě nadační listiny dle nového občanského zákoníku.

V novém občanském zákoníku jsou tyto dva typy právnických osob společně začleněny do oddílu 3 s názvem fundace. Jelikož je fundace nový pojem, zákon jej v § 303 definuje jako, právnickou osobu vytvořenou majetkem vyčleněným k určitému účelu, její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. Fundace je ustanovena zakladatelským právním jednáním nebo zákonem, v nichž musí být určeny i její majetkové zajištění a účel. Vnitřní poměry fundace upravuje její statut.

Právní úprava v novém občanském zákoníku navazuje na dosavadní vývoj právní úpravy od roku 1990. Zajímavostí je rozšíření účelu nadace; nadále zůstává účel veřejně prospěšný, který spočívá v podpoře obecného blaha a novou možností je účel dobročinný, který spočívá v podpoře určitého okruhu osob určených jednotlivě či jinak. Je to tedy podpora omezeného okruhu osob potřebujících pomoc a umožňuje i zakládání tzv. rodinných nadací.

4.2 DEFINICE NADACE

Ve shodě s celkovou liberalizací postavení právnických osob, kterou nový občanský zákoník přinesl, může nadace podnikat, pokud podnikání představuje pouze vedlejší činnost a výtěžky podnikání slouží jen k podpoře jejího účelu, za stejných podmínek může nadace převzít vedení obchodní společnosti. Tyto aktivity však nadace vykonávat nesmí, pokud to zakladatel v nadační listině vyloučil. Nadace nesmí být neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

4.3 ZALOŽENÍ A VZNIK

Jako u všech předešlých právnických osob jde opět o dvě fáze a to, založení nadační listinou a vznik zápisem do nadačního rejstříku, jež bude jedním z rejstříků dle zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Nadační listinou může být buď zakládací listina nebo již tradičně pořízení pro případ smrti. Oba typy vyžadují formu veřejné listiny, tedy notářský zápis. Zakládací listinu může pořídit jedna nebo více osob, ovšem pokud je na straně zakladatele více osob, považují se za zakladatele jediného a v záležitostech nadace musí jednat jednomyslně; odmítá-li některá z těchto osob souhlas bez vážného důvodu udělit, nahradí jej svým rozhodnutím soud.

Zakládací listina nadace obsahuje alespoň: název a sídlo nadace, jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo, vymezení účelu, pro který se nadace zakládá, údaj o výši vkladu každého zakladatele, údaj o výši nadačního kapitálu, počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají, počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejich prvních členů, pokud není dozorčí rada zřízena, jméno a bydliště revizora, určení správce vkladů a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.

Statut nadace je základní právní a organizační dokument nadace, který normativně upravuje jednak její vnitřní poměry, jednak i některé aspekty vztahů nadace k třetím osobám, především podmínky pro poskytování nadačních příspěvků a případně i okruh destinatářů.

Změna nadační listiny a změna účelu nadace

Jedná se o nové možnosti, které posilují práva zakladatele. Vychází se z pojetí, že zakladatel dává nadaci vklad ze svého majetku, a je proto jeho věcí, za jakých podmínek jej nadaci převede. Proto se zakladateli výslovným ustanovením (§ 317) umožňuje, aby v nadační listině vyhradit sobě nebo některému z orgánů nadace možnost nadační listinu změnit. Klauzule o možné změně nadační listiny v budoucnu musí být co do určení rozsahu a způsobu dostatečně určitá, a protože nadační listina podléhá zveřejnění, bude výhrada možnosti následných změn nadační listiny uvedena ve veřejnou známost. Tím je dostatečně zajištěna nezbytná transparentnost. Mohou však nastat situace, kdy si zakladatel změnu nadační listiny nevyhradí, ale po vzniku nadace se okolnosti změny poměry do té míry, že vyvolají potřebu rozumné úpravy ve vnitřních poměrech nadace. Tak např. může dojít k nárůstu nadačního jmění i aktivit do té míry, že si to vyžádá nahrazení revizora dozorčí radou. Mohou nastat i věcné důvody pro úpravu funkčního období členů orgánů, způsobu jejich obsazování apod. V těchto případech se připouští,

aby zakladatel nadační listinu změnil; podmínkou však je, že se změnou bude souhlasit správní rada, protože ta má zájmy nadace chránit.

Pro změnu účelu nadace musí nutně platit rigidnější pravidla, protože účel nadace je pro smysl její existence klíčový, nadace jeho naplňováním získává sociální renomé, na tento účel jsou vázáni dárci svými dary, podporou destinatářů se vytváří řada obligací, a tím vším může změna účelu nadace otřást. Proto zákon obsahuje v § 325 obecné pravidlo k ochraně třetích osob, podle kterého při změně účelu nadace musí být dary poskytnuté ve prospěch původního účelu i výnosy z nich použity k poskytování nadačních příspěvků podle původního účelu (vyjma případu, kdy dárci souhlasí s jiným řešením). Druhé omezení stanoví § 324; byla-li nadace založena za veřejně prospěšným účelem, nelze tento účel změnit na dobročinný jinak než se souhlasem soudu, pokud pro to je zvlášť závažný důvod, a jen v případě, že dosavadní účel nadace se stal pro změnu okolností nemožným nebo obtížně dosažitelným. I v těchto případech se vychází z pojetí, že rozhodující vliv bude mít zakladatel. On si může v zakládací listině změnu nadačního účelu vyhradit.¹⁸

4.4 MAJETEK NADACE, NADAČNÍ KAPITÁL, NADAČNÍ PŘÍSPĚVEK

Jelikož je nadace právnická osoba, kterou tvoří majetek vyčleněný k určitému účelu, je zákonnému zakotvení otázek s majetkem souvisejícím věnována značná pozornost. Podle § 338 používá nadace svůj majetek v souladu s účelem uvedeným v nadační listině i ve statutu a za podmínek tam určených k poskytování nadačních příspěvků, k zajištění vlastní činnosti k naplnění svého účelu a k úhradě nákladů na zhodnocení nadační listiny i nákladů na vlastní správu. Důležitými pojmy jsou nadační jistina a nadační kapitál. Nadační jistinu tvoří soubor předmětů vkladů do nadace, popřípadě i nadačních darů. Nadační vklady mohou být peněžité i nepeněžité, v případě nepeněžitých musí být vyčísleny. Nadační jistina musí mít celkovou hodnotu odpovídající alespoň výši 500 000,-Kč. Peněžní vyjádření nadační jistiny je nadační kapitál a jeho výše se zapisuje do veřejného rejstříku. Nadační jistina má mimořádný význam pro existenci nadace, proto pokud poklesne její výše pod částku 500 000,-Kč a nepodaří-li se ji včas, tedy do roku od konce účetního období, v němž k snížení hodnoty došlo, má to za následek soudní zrušení nadace s likvidací.

Nadační příspěvek Poskytování nadačních příspěvků stanoveným způsobem je hlavní činností nadace. Podmínky pro poskytnutí nadačních příspěvků určuje statut nadace; s ohledem na zveřejnění statutu ve veřejném rejstříku a na právní účinky tohoto zveřejnění lze vycházet z účinnosti zveřejněných podmínek pro poskytování příspěvků vůči veřejnosti. Nadační příspěvek lze poskytnout jednorázově, anebo i opakovaně, a to buď na neurčito (např. formou renty), anebo i na určitý čas (např. formou stipendia).

18 Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku

Zřídit lze i důchodové nadace atd. Do těchto otázek zákon nezasahuje, protože je věcí autonomie vůle zřizovatele nadace a také nadace samotné, jak tyto otázky ve statutu vyřeší.

4.5 ORGÁNY NADACE

Správní rada je statutárním orgánem nadace; má alespoň tři členy. Neurčí-li nadační listina jinak, je funkční období člena správní rady pětileté, člena lze volit i opakovaně, nevyloučí-li to nadační listina.

Dozorčí rada je kontrolním a revizním orgánem nadace; má alespoň tři členy. Povinně musí dozorčí radu zřídit nadace, jejichž nadační kapitál je alespoň desetkrát vyšší než 500 000,-Kč. I v případě, že je nadační kapitál nižší, ji může zřídit zakladatel. Dozorčí rada má minimální působnost upravenou v § 370 zákona, širší působnost jí může svěřit nadační listina nebo statut.

Revizor je kontrolním a revizním orgánem nadace v případě, že není zřízena dozorčí rada. Revizorem může být i právnická osoba, jejíž předmět činnosti umožňuje výkon kontrolní a revizní činnosti, tuto funkci může vykonávat i na neurčitou dobu.

4.6 ZRUŠENÍ, LIKVIDACE

Nadace stejně jako ostatní právnické osoby mohou být zrušeny z důvodů uvedených v § 168 zákona, v tomto případě zvolí likvidátora správní rada. Kromě dobrovolného zrušení obsahuje zákon v § 377 taxativní výčet důvodů, kdy zruší nadaci s likvidací soud. V tomto případě soud rovněž jmenuje likvidátora. Vzhledem k specifickému účelu nadace je speciální úprava likvidace. Likvidátor zpeněží peněžní podstatu pouze do výše, jaká je nutná pro zaplacení dluhů nadace. S likvidačním zůstatkem naloží podle nadační listiny. Zákon předpokládá, že nadační listina určila použití likvidačního zůstatku k veřejně prospěšným cílům, tedy stanovila konkrétně které nadaci jej dát či obecně k jakým veřejně prospěšným cílům jej využít. Pokud by nadační listina určila, že se má likvidační zůstatek použít k jiným než veřejně prospěšným cílům, nebude se k tomuto přihlížet. Pokud se nenajde nadace, jíž by bylo možné likvidační zůstatek nabídnout, nebo jej nadace odmítne, nabídne likvidátor likvidační zůstatek obci, na jejímž území má nadace sídlo, pokud rovněž odmítne, nabývá likvidační zůstatek kraj.

4.7 NADAČNÍ FOND

Nadační fond se od nadace liší především tím, že neslouží trvalému účelu, tudíž není nutné stanovit, aby vklady a dary do nadačního fondu splňovaly předpoklad trvalého výnosu. Naopak, majetek nadačního fondu může být celý spotřebován k účelu, pro nějž

byl založen. Z toho důvodu se ani pro výši majetku a kapitálu nadačního fondu nestanovují žádné limity. Ze stejných důvodů nejsou ani podnikatelské a investiční aktivity nadačního fondu výrazně omezeny. Změna právní formy nadačního fondu na nadaci zásadně možná není, protože tím by se změnil přechodný účel nadačního fondu na účel trvalý a nastolilo by se řešení odporující soukromé vůli zřizovatele. Projeví-li však zřizovatel v zakladatelském právním jednání opačnou vůli, není ústavně konformní důvod tomu bránit.¹⁹

ZÁVĚR

Právní úprava nadací je podrobná, jejím cílem je minimalizovat riziko zneužití majetku nadace. Základními znaky nadace je její dlouhodobost, plnění veřejně prospěšných cílů, majetková podstata. Nadace a nadační fondy jsou obdobné právnické osoby, základními rozdíly mezi nimi jsou vyšší nároky zákonodárce na zabezpečení trvalosti majetku nadace oproti nadačnímu fondu.

OTÁZKY :

1. Srovnej rozdíly mezi nadací a nadačním fondem, co je hlavním rozdílem?
2. Prostuduj návrh na zápis nadace do nadačního rejstříku.

¹⁹ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku

KAPITOLA 5

Veřejná prospěšnost a veřejný rejstřík fyzických a právnických osob

Cíle kapitoly:

1. seznámení s návrhem zákona o statusu veřejné prospěšnosti
2. analýza současného stavu a důvodů pro přijetí nového zákona
3. veřejný rejstřík fyzických a právnických osob

Klíčová slova této kapitoly: institut veřejné prospěšnosti, veřejný rejstřík

Rozlišování mezi veřejně a soukromě prospěšným bylo pro evropskou společnost typické od nepaměti. I dnes mají státy zájem podporovat pouze organizace, které svým účelem a činností přispívají k obecnému blahu, tedy subjekty veřejně prospěšné. Ty pak mohou požívat výhod, jež spočívají buď v přímé podpoře formou dotací a příspěvků z veřejných rozpočtů nebo nepřímo formou daňových úlev. Na oplátku jsou na příjemce zvýhodnění kladeny zvýšené požadavky, zejména co se týče jejich řízení, transparentnosti a hospodaření, což zároveň vede k celkovému zlepšení image neziskového sektoru. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** Jak již bylo řečeno v předchozím textu, v České republice od počátku devadesátých let dvacátého století až po přijetí nového občanského zákoníku byly veřejně prospěšné subjekty rozlišovány pouze podle právní formy, nikoli podle obsahu činnosti. Po vzoru právních úprav ostatních evropských zemí, výjimkou jsme pouze my a Bulharsko, byl do nového občanského zákoníku vtělen zcela nový institut veřejné prospěšnosti právnické osoby. Nový občanský zákoník předpokládá přijetí prováděcího zákona; jako součást prováděcí legislativy k občanskému zákoníku jím byl zákon o statusu veřejné prospěšnosti. Tento zákon prošel schválením Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, ale dne 12. 9. 2013 byl zamítnut Senátem Parlamentu České republiky. Jelikož na zákon o statusu veřejné prospěšnosti odkazuje nový občanský zákoník, měl by být tento právní předpis přijat v co nejkratším čase, v době tvorby tohoto textu v září 2013 není jasné, o jak zásadní změnu ve znění již připraveného zákona půjde.

5.1 Veřejná prospěšnost v novém občanském zákoníku

Je definována v ustanoveních paragrafů 146 až 150 nového občanského zákoníku, tak, že veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat

v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Veřejně prospěšná osoba má právo na zápis statutu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, pokud splní podmínky stanovené jiným právním předpisem. Tímto předpisem je připravovaný zákon o statusu veřejné prospěšnosti.

5.2 Důvody vzniku zákona o statusu veřejné prospěšnosti

Předmětem zákona o statusu veřejné prospěšnosti je tedy upravení podmínek, za kterých má veřejně prospěšná právnická osoba právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, práva a povinnosti právnické osoby se statutem a některé otázky spojené s odnětím statusu. Základním znakem obecně prospěšné právnické osoby je především poslání přispívat k dosahování obecného blaha. Má se tak dít v souladu se zakladatelským právním jednáním a vlastní činností. Dalším pojmovým znakem takové právnické osoby je skutečnost, že její majetek pochází z poctivých zdrojů. Dalšími předpoklady jsou hospodárné využívání majetku a bezúhonnost osob, které mají podstatný vliv na jejím rozhodování.

Nová právní úprava si klade za cíl zvýšení transparentnosti a důvěry veřejnosti v právnické osoby poskytující veřejně prospěšnou činnost. Po vzoru zahraničních úprav by se měl status veřejné prospěšnosti stát znakem prestiže, který přináší právnické osobě další nadstandardní výhody, zejména co se týče výraznějších daňových úlev. Není však vyloučeno, že v budoucnu budou právnickým osobám se statutem veřejné prospěšnosti poskytovány i další výhody. Navrhovaná úprava nemá žádný vliv na použití zvláštních předpisů, které upravují poskytování přímých výhod, zejména dotací a podpor jako například zákon číslo 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů nebo zákon číslo 115/2001 Sb., o podpoře sportu. Není totiž záměrem vázat poskytování dotace nebo přímé finanční podpory pouze právnickým osobám se statutem veřejné prospěšnosti. Dotace tak může získat i nadále ten, kdo splní podmínky pro jejich udělení podle jiného právního předpisu, ať už se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu.²⁰Zamítnuté znění zákona najdeme na adrese poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky²¹ Další informace k tématu můžeme najít na stránkách www.avpo.cz., tento subjekt se významně podílel na tvorbě zamítnutého

²⁰ Důvodová zpráva k zákonu o statusu veřejné prospěšnosti

²¹ Zákon o statusu veřejné prospěšnosti

zákona.

5.3 Veřejný rejstřík fyzických a právnických osob

Dne 12. září 2013 byly Senátem Parlamentu České republiky schváleny dva zákony, které se vážou k probíranému tématu právnických osob. Je to zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních a zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob. Vytvořením zákona o zvláštních řízeních soudních vznikl nový zákon speciální ve vztahu k občanskému soudnímu řádu, taxativní výčet řízení v působnosti tohoto zákona najdeme v jeho paragrafu 2, našeho tématu se týká písmeno e) zmíněného ustanovení, a to řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěřenského fondu. Druhy řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob najdeme v paragrafu 85, jsou to: řízení ve statusových věcech právnických osob, včetně jejich zrušení a likvidace, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora, přeměn a otázek statusu veřejné prospěšnosti, řízení o jmenování znalce, řízení ve věcech právnických osob, nejde-li o řízení podle písmene a), vyplývá-li ze zákona, že je lze zahájit i bez návrhu, řízení ve věcech opatrovnictví právnických osob.

Specifika řízení zápisů do veřejných rejstříků najdeme v zákoně o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, který sám definuje obsah své právní úpravy a konstituuje tak veřejné rejstříky právnických a fyzických osob, kterými se rozumí spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností. Návrh na zápis jednotlivých skutečností zapisovaných do rejstříku lze podat pouze na formuláři. Ministerstvo spravedlnosti stanoví vyhláškou náležitosti formulářů na podávání návrhů na zápis. Formuláře Ministerstvo spravedlnosti zároveň uveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup; tato služba není zpoplatněna.

Obecný výčet skutečností zapisovaných do rejstříků najdeme v paragrafu 25 zákona o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, jsou to: jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, zapsané osoby, předmět činnosti nebo podnikání nebo vymezení účelu osoby, vyžaduje-li to jiný zákon, právní forma právnické osoby, den vzniku a zániku právnické osoby, u fyzické osoby, bez ohledu na důvod zápisu, datum narození, rodné číslo, bylo-li jí přiděleno, a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, identifikační číslo osoby, které zapsané osobě přidělí rejstříkový soud; identifikační číslo osoby poskytne rejstříkovému soudu správce základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci), název statutárního orgánu, neplyne-li ze zákona, počet členů statutárního orgánu, jméno a sídlo nebo adresa místa

pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je členem statutárního orgánu, s uvedením způsobu, jak za právnickou osobu jedná, a den vzniku a zániku její funkce; je-li členem statutárního orgánu právnická osoba, také jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje, má-li být zřízen kontrolní orgán, jeho název, neplyne-li ze zákona, počet členů kontrolního orgánu, jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, nebo sídlo osoby, která je členem kontrolního orgánu, a den vzniku a zániku její funkce; je-li členem kontrolního orgánu právnická osoba, také jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje, jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná, včetně uvedení údaje o tom, že se prokura vztahuje jen na určitou pobočku nebo na určitý závod, jejich identifikace a údaj o tom, zda je prokurista oprávněn zcizit nebo zatížit nemovitou věc, údaj o tom, že právnická osoba má zapsán status veřejné prospěšnosti a kdy jí byl přiznán, údaj o tom, že bylo zahájeno řízení o odnětí statusu, a údaj o tom, kdy byl tento status vymazán, a důvod jeho odnětí, další skutečnost, o které to stanoví tento nebo jiný zákon, nebo jiná důležitá skutečnost, o jejíž zápis požádá zapsaná osoba, má-li na takovém zápisu právní zájem, aden, k němuž byl zápis proveden.

Doplňující skutečnosti, které podléhají zápisu najdeme u jednotlivých druhů veřejných rejstříků. Do spolkového rejstříku se tak dále zapisuje předmět vedlejší hospodářské činnosti, je-li vykonávána, název nejvyššího orgánu, je-li zřízena podle stanov rozhodčí komise, její název, počet členů a jejich jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, a den vzniku a zániku jejich funkcí a adresa pro doručování podání v řízení před rozhodčí komisí podle zákona upravujícího řízení před rozhodčí komisí spolku, název, sídlo a identifikační číslo všech jeho pobočných spolků a u spolku, který přemístil sídlo do zahraničí, adresa tohoto sídla a údaj o zápisu do evidence státu, v níž je zapsán, pokud právo takového státu zápis přikazuje.

V případě existence pobočného spolku zapíše se do rejstříku také název, sídlo a identifikační číslo hlavního spolku, rozsah jeho práv a povinností podle stanov hlavního spolku, jakož i rozsah ručení hlavního spolku za dluhy pobočného spolku podle stanov hlavního spolku a u pobočného spolku, který přemístil sídlo do zahraničí, adresa tohoto sídla a údaj o zápisu do evidence státu, v níž je zapsán, pokud právo takového státu zápis přikazuje.

Doplňující skutečnosti, které se zapisují do rejstříku ústavů jsou: údaj o výši vkladu, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od

adresy místa pobytu, zakladatele, počet členů správní rady, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, členů správní rady a den vzniku a zániku funkce každého člena; je-li členem správní rady právnická osoba, také jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje, údaj o tom, že byl převeden závod nebo jeho část nebo byl dán do zástavy, nájmu nebo propachtován a popřípadě údaj o zániku závazků z těchto smluv a usnesení soudu o nabytí závodu nebo jeho části děděním.

Doplňující skutečnosti, které se zapisují do rejstříku obecně prospěšných společností jsou:

jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, zakladatele, počet členů správní rady, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, členů správní rady a den vzniku a zániku funkce každého člena; je-li členem správní rady právnická osoba, také jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje, druh obecně prospěšných služeb, k jejichž poskytování byla obecně prospěšná společnost založena a předmět doplňkové činnosti, bude-li provozována.

Doplňující skutečnosti, které se zapisují do rejstříku nadací a nadačních fondů jsou: výše nadačního kapitálu, je-li podle jiného zákona povinně vytvářen, výše vkladu každého zakladatele, je-li podle občanského zákoníku vyžadován zápis těchto osob do nadačního rejstříku, a rozsah splnění vkladové povinnosti, omezení určená dárce pro nakládání s jeho darem, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, zakladatele a údaj o tom, že byl převeden závod nebo jeho část nebo byl dán do zástavy, nájmu nebo propachtován, a popřípadě údaj o zániku závazků z těchto smluv a usnesení soudu o nabytí závodu nebo jeho části děděním.

Rejstřík je vždy veřejný, jak už napovídá sám jeho název, jeho součástí je povinně sbírka listin, jimiž se osvědčují zapsané skutečnosti, rovněž tato sbírka listin je veřejná, s výjimkou uvedenou v paragrafu 68 zákona o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob.

ZÁVĚR

Nový občanský zákoník svým zakotvením veřejné prospěšnosti reagoval na mnoho let trvající volání praxe po vyšší transparentnosti a ukončení stavu, kdy veřejně prospěšnou činnost může vykonávat jen předem stanovený typ právnické osoby.

Legislativní návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti byl již téměř hotov v roce 2011, poté, co byl velmi bouřlivě odmítnut zástupci neziskového sektoru, byl s jejich pomocí vytvořen návrh nový, toto již kompletní znění zákona o statusu veřejné prospěšnosti bylo zamítnuto Senátem Parlamentu České republiky v září 2013. Nedílnou součástí problematiky právnických osob je řízení o jejich statkových otázkách, toto řízení upravují zákon o zvláštním řízení soudním a zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob.

OTÁZKY :

1. Jaké jsou důvody pro přijetí nového zákona o statusu veřejné prospěšnosti ?
2. Domníváte se, že přijetí výše uvedeného zákona je optimálním řešením? Pokud ano, jaké uvedete důvody; pokud ne, jaké uvedete důvody?
3. Domníváte se, že přijetí výše uvedeného zákona může mít i nějaké negativní dopady?
4. Prostudujte si navrhované znění zákona o veřejně prospěšných organizacích.

KAPITOLA 6

Sociální družstvo

Cíle kapitoly:

1. seznámení s novým typem právnické osoby

Klíčová slova této kapitoly: zákon o obchodněprávních korporacích, sociální družstvo

Společně s přijetím nového občanského zákoníku je přijat zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodněprávních korporacích), z.č. 90/2012 Sb., který rovněž nabude účinnosti k 1.lednu 2014. V tomto zákoně je obsažena úprava nového typu právnické osoby, kterou je sociální družstvo.

6.1 DEFINICE SOCIÁLNÍHO DRUŽSTVA

§ 758 [Pojem sociálního družstva]

Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.

V souladu s vývojem novějšího zákonodárství (např. v Itálii či Francii) zákon umožňuje vznik a činnost sociálních družstev. Sociální družstva jsou pojímána jako subjekty, které se starají o uspokojování sociálních zájmů nejen svých členů, nýbrž vykonávají na bázi svépomoci svých členů i charitativní a jiné obdobné činnosti veřejně prospěšné povahy ve vztahu k nečlenům resp. širší veřejnosti. Tomuto principu se v České republice dnes blíží bytová družstva; v minulosti se mu blížila i tzv. výrobní družstva invalidů, která dodnes existují, byť po právní stránce se jedná o družstva ničím se právně neodlišující od jiných družstev.

Domníváme se, že sociální družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti, může dosáhnout statusu veřejně prospěšné právnické osoby ve smyslu § 147 an. NOZ Nový občanský zákoník se v úpravě obecné prospěšnosti (§ 146 až § 150) terminologicky liší. Důvodem pro volbu odlišné terminologie byla, i podle důvodové zprávy k NOZ, ustálená bipartice „veřejný“ – „soukromé“ (právo, zájem atd.) Pouze z tohoto důvodu nový občanský zákoník nemluví o obecné prospěšnosti, ale o prospěšnosti veřejné. Zákon o korporacích pak terminologickou jednotu nezachoval.

Nicméně vzhledem k tomu, že „obecná prospěšnost“ od „veřejné prospěšnosti“ odlišuje pouze terminologicky, nikoli obsahově, bude mít sociální družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti, právo ve své firmě uvést, že je veřejně prospěšné (viz § 150 NOZ).

Pojem „znevýhodněná osoba“ není v zákoně ani jinde v našem právním řádu definován. Podle důvodové zprávy jde záměrně o otevřený pojem. Může se jednat o osobu zdravotně znevýhodněnou, sociálně znevýhodněnou, či osobu znevýhodněnou v přístupu k bydlení. Znevýhodněnou osobou může dále být člověk se sníženou pracovní schopností, člověk duševně nemocný nebo zdravotně či mentálně postižený nebo osoba závislá na pomoci jiné osoby, ale i člověk dlouhodobě nezaměstnaný nebo příslušník vyloučené lokality nebo komunity, rodiče po mateřské a rodičovské dovolené, rodiče dítěte v dlouhodobě nepříznivém zdravotního stavu, člověk závislý (alkohol, drogy, gamblerství atd.), člověk propuštěný z ústavního zařízení či léčení, z výkonu trestu nebo se záznamem v rejstříku trestů, extrémně zadlužená osoba nebo bezdomovec, ale i člověk v předdůchodovém nebo důchodovém věku apod.

Sociální družstvo je koncipováno jako podnikatel (viz § 420, § 421 odst. 1 NOZ), který může podnikat pouze určitým způsobem (nemůže vykonávat některé riskantní podnikatelské aktivity) a jehož zisk bude ve své většině určen pouze k výkonu veřejně prospěšné činnosti konané ve prospěch členů a třetích osob. V zájmu efektivního a nekomplikovaného fungování sociálního družstva jeho úprava obsahuje oproti obecné úpravě družstva některá zjednodušení.

Sociální družstvo se nemůže změnit na jiný druh družstva; tím se zabraňuje obcházení donucujících ustanovení tohoto zákona o regulaci hospodaření sociálních družstev a poškozování jejich členů.

§ 760 [Zachování účelu družstva]

(1) Sociální družstvo nesmí změnit předmět své činnosti v rozporu s § 758.

(2) Sociálnímu družstvu se zakazuje přeměna na jiné než sociální družstvo.

Sociální družstvo je koncipováno jako podnikatel, který může podnikat pouze určitým způsobem (nemůže vykonávat některé riskantní podnikatelské aktivity) a jehož zisk bude ve své většině určen pouze k výkonu veřejně prospěšné činnosti konané ve prospěch členů a třetích osob. Z tohoto důvodu se sociální družstvo nemůže změnit na jiný druh družstva; tím se zabraňuje obcházení donucujících ustanovení tohoto zákona o regulaci hospodaření sociálních družstev a poškozování jejich členů.

Ani změna předmětu činnosti sociálního družstva není právně možná. Provozují-li sociální družstvo fakticky činnost, která je v rozporu s § 758, může je soud i bez návrhu zrušit a nařídit jeho likvidaci.

6.2 SOCIÁLNÍ BYTOVÉ DRUŽSTVO

§ 761 [Sociální bytové družstvo]

Pokud sociální družstvo vyvíjí obecně prospěšné činnosti pro znevýhodněné osoby pouze uspokojováním jejich bytových potřeb, musí být tyto osoby současně jeho členy.

Do předmětu činnosti sociálního družstva lze zahrnout i uspokojování bytových potřeb znevýhodněných osob. Zajištění jejich bytových potřeb může být dokonce jediným účelem, pro který bylo sociální družstvo založeno. Je-li tomu tak, musí být všechny osoby, jejichž bytové potřeby družstvo zajišťuje, jeho členy. Domníváme se, že tuto podmínku zákon stanoví proto, aby bylo možno na vztah mezi „sociálním bytovým družstvem“ a znevýhodněnou osobou stanovit pravidla pro nájem družstevního bytu.

Aby mohlo uspokojovat bytové potřeby svých členů, musí i sociální družstvo vlastnit družstevní byty (viz § 729), je člen má právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu na dobu neurčitou a na stanovení nájemného spojeného s užíváním družstevního bytu podle § 744. Je otázkou, zda se členové sociálního družstva musí na pořízení družstevních bytů podílet členským vkladem. Povaha sociálního družstva a jeho členská základna podle našeho názoru odůvodňují výjimku z tohoto pravidla; jinak řečeno, je-li účelem sociálního družstva podpora sociální soudržnosti za účelem sociální integrace znevýhodněných osob, není třeba, aby se členové sociálního družstva finančně podíleli na pořízení družstevních bytů.

§ 763 [Podmínky členství]

(1) Fyzická osoba může být členem sociálního družstva, jen

- a) vykonává-li pro sociální družstvo práci na základě pracovního poměru,**
- b) vykonává-li pro sociální družstvo práci bez nároku na odměnu mimo rámec pracovního poměru na základě dobrovolnosti, nebo**
- c) jsou-li jí poskytovány služby v rámci obecně prospěšné činnosti sociálního družstva.**

(2) Převod a přechod družstevního podílu v sociálním družstvu se zakazuje.

Podle důvodové zprávy je cílem úpravy podmínek členství v sociálním družstvu – po vzoru zahraničních úprav (např. italské) – zřídít úzkou osobní vazbu mezi členem a sociálním družstvem. Není žádoucí, aby členy sociálních družstev bylo velké množství formálních členů; postačí třeba jen několik málo členů se skutečným zájmem o podstatu věci.

Fyzická osoba tak může být členem sociálního družstva jen v případě, že pro něj vykonává práci (ať už na základě pracovního poměru nebo na základě dobrovolnosti) nebo jsou-li jí poskytovány služby v rámci obecně prospěšné činnosti družstva. Přestane-li člen splňovat podmínku výkonu práce, může představenstvo rozhodnout o zániku jeho členství (blíže viz komentář k § 764).

Na rozdíl od družstevního podílu v bytovém či jiném družstvu, je družstevní podíl v sociálním družstvu úzce vázán na osobu člena. Není proto možné jej převádět na jinou osobu ani na jiného člena sociálního družstva a nemůže ani přejít na dědice či jiného právního nástupce člena. Zanikne-li členství člena sociálního družstva za trvání družstva, vzniká mu nárok na vypořádací podíl.

§ 764 [Zánik členství]

(1) Přestane-li člen uvedený v § 763 odst. 1 písm. a) a b) splňovat podmínku tam uvedenou po dobu delší než 90 dnů, může představenstvo rozhodnout, že mu zaniká posledním dnem této lhůty členství v sociálním družstvu. Člen, o zániku jehož členství bylo rozhodnuto, může proti tomuto rozhodnutí podat do 1 měsíce ode dne jeho doručení odvolání k členské schůzi. Rozhodnutí členské schůze je konečné.

(2) Sociální družstvo uzavře pro členy, kteří pro sociální družstvo vykonávají práci podle § 763 odst. 1 písm. b), úrazové pojištění a pojištění právní odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu této práce třetím osobám.

V tomto ustanovení je upraven zvláštní způsob zániku členství v sociálním družstvu, který je do určité míry obdobou zániku členství v důsledku zániku pracovního poměru člena k družstvu (viz § 579). Na rozdíl od úpravy § 579 však v případech, kdy člen přestane pro sociální družstvo vykonávat práci, nedochází bez dalšího a bezpodmínečně k zániku členství. Jednak zákon stanoví dobu 90 dnů, po kterou členství nezanikne, jednak představenstvo nemusí k rozhodnutí o zániku členství vůbec přistoupit.

Rozhodnutí o zániku členství musí obsahovat identifikaci člena, jehož členství má zaniknout, stručnou specifikaci důvodu zániku členství a poučení o odvolání. Přijme-li představenstvo takové rozhodnutí, může člen, o zániku jehož členství bylo rozhodnuto, do jednoho měsíce od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí, podat proti němu odvolání k členské schůzi. Její rozhodnutí je však již konečné a dalšímu přezkumu soudem nepodléhá.

Vykonává-li člen pro sociální družstvo práci bez nároku na odměnu mimo rámec pracovního poměru na základě dobrovolnosti, je sociální družstvo povinno zajistit pro něj úrazové pojištění a pojištění právní odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu této práce třetím osobám.

6.3 OMEZENÍ HOSPODAŘENÍ SOCIÁLNÍHO DRUŽSTVA

§ 765 [Omezení činnosti]

Sociální družstvo nesmí

- a) emitovat dluhopisy,
- b) zajišťovat splnění povinností jiných osob,
- c) být neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti nebo se přímo či nepřímo podílet na podnikání jiných osob, ledaže s tím členská schůze sociálního družstva vysloví předchozí souhlas,
- d) být stranou smlouvy o tichém společenství a
- e) převést, zastavit nebo propachtovat závod nebo pobočku nebo jejich část; to neplatí, je-li druhou smluvní stranou jiné sociální družstvo.

Sociální družstvo je omezeno v nakládání se svým majetkem. Omezení zde jsou dvojího druhu. Zákon se vydává cestou negativního výčtu, tj. stanovení omezení, která na sociální družstva dopadají. Primárně nesmí sociální družstva vykonávat takové činnosti, které mohou podle zvláštních zákonů vykonávat jen zvláštní právnické osoby; tento okruh otázek však návrh zákona výslovně neupravuje – regulace se zde ponechává na zvláštních zákonech. Sekundárně se zakazují určité druhy majetkových operací, které sociální družstvo nesmí činit, zejména pak převést, propachtovat nebo zastavit svůj závod; tyto aktivity jsou se smyslem existence sociálního družstva zcela neslučitelné.

§ 766 [Omezení rozdělení zisku]

(1) Sociální družstvo může, připouštějí-li to stanovy, rozdělit nejvýše 33 % svého disponibilního zisku mezi své členy.

(2) K rozdělení části disponibilního zisku podle odstavce 1 lze přistoupit až poté, co z této části sociální družstvo doplní rezervní fond a ostatní fondy tvořené ze zisku, byly-li zřízeny.

Podmínky nakládání se ziskem sociálního družstva určují jeho stanovy, jejich úprava musí přitom respektovat účel činnosti sociálního družstva. Zásadně platí, že i když sociální družstvo vytvoří zisk, nemůže jej bez dalšího rozdělovat mezi své členy. Zisk smí sociální družstvo použít pouze v zájmu dosažení účelu své existence, tj. poskytování charitativních, sociálních a jiných aktivit ve prospěch členů i širší veřejnosti.

Zákon se ovšem nevydává cestou úplného zákazu výplat podílů na zisku (jako je tomu např. v Itálii nebo Španělsku, kde družstva tzv. sociální ekonomiky nesmí vůbec vyplácet podíly na zisku), nýbrž připouští, aby za podmínek určených ve stanovách mohlo sociální družstvo vyplatit až 33% dosaženého disponibilního zisku svým členům.

K rozdělení třetiny disponibilního zisku může však sociální družstvo přistoupit až po doplnění rezervního fondu a ostatních fondů tvořených ze zisku.

6.4 ZRUŠENÍ A ZÁNİK SOCIÁLNÍHO DRUŽSTVA

§ 771 [Podíl na likvidačním zůstatku]

(1) Podíl na likvidačním zůstatku je roven splněné vkladové povinnosti k členskému vkladu.

(2) Podíl na likvidačním zůstatku se vyplácí v penězích.

(3) Nelze-li práva všech členů uspokojit zcela, uspokojí se poměrně.

Při zrušení (sociálního) družstva s likvidací má každý člen právo na podíl na likvidačním zůstatku (viz § 37 odst. 1) Podíl na likvidačním zůstatku se vyplácí v penězích.

Likvidační zůstatek se rozdělí mezi členy sociálního družstva do výše, v jaké splnili svou vkladovou povinnost k členskému vkladu (tj. k základnímu i případnému dalšímu členskému vkladu). Nestačí-li likvidační zůstatek na takové rozdělení, podílejí se členové na likvidačním zůstatku v poměru výše svých splacených členských vkladů. Úprava podílu na likvidačním zůstatku je kogentní, stanovy sociálního družstva nemohou určit jiný způsob jeho rozdělení .

Konečnou zprávu o průběhu likvidace a návrh na použití likvidačního zůstatku spolu s účetní závěrkou předkládá likvidátor ke schválení členské schůzi sociálního družstva. Podíl na likvidačním zůstatku vyplatí bez zbytečného odkladu po schválení návrhu na použití likvidačního zůstatku členskou schůzí). Není-li návrh použití likvidačního zůstatku schválen, rozhodne o jeho rozdělení soud na návrh likvidátora nebo společníka.

I při zrušení sociálního družstva s likvidací ručí členové za dluhy družstva po jeho zániku do výše svého podílu na likvidačním zůstatku.

§ 772 [Naložení se zbývajících prostředky]

(1) Likvidační zůstatek po uspokojení práv členů na výplatu podílu na likvidačním zůstatku případně podle rozhodnutí členské schůze jinému sociálnímu družstvu, pokud s tím jeho členská schůze souhlasí.

(2) Pokud není žádné sociální družstvo, které by likvidační zůstatek přijalo, případně obci, v níž má zanikající sociální družstvo své sídlo.

(3) Jiný způsob naložení s likvidačním zůstatkem není přípustný.

Jestliže po uspokojení práv všech členů sociálního družstva na podíl na likvidačním zůstatku podle § 771 zůstanou nerozděleny nějaké prostředky, není možné je rozdělit mezi členy sociálního družstva.

Zbytek likvidačního zůstatku připadne na základě rozhodnutí členské schůze zanikajícího sociálního družstva jinému sociálnímu družstvu. S přijetím prostředků z likvidace musí souhlasit i členská schůze přijímajícího sociálního družstva. Nenajde-li se žádné sociální družstvo, které by likvidační zůstatek přijalo, připadne bez dalšího (bez rozhodnutí členské schůze zanikajícího sociálního družstva) obci, v níž má zanikající sociální družstvo své sídlo. Obec nemůže likvidační zůstatek odmítnout. Stanovy nemohou určit jiný způsob naložení se zbytkem likvidačního zůstatku.²²

ZÁVĚR

V této kapitole jsem se seznámil se zcela novým typem právnické osoby, která byla do našeho právního řádu zařazena na základě zahraničních vzorů. Jak sociální družstvo, tak sociální bytové družstvo je právnickou osobou, jejíž činností bude dosahování obecně prospěšných cílů. Tyto typy PO dávají nové možnosti pro nejrůznější varianty sociálního podnikání.

OTÁZKY:

1. Definujte sociální družstvo
2. Pokuste se najít rozdíly mezi úpravou bytového družstva a sociálního bytového družstva

²² Zákon o obchodních korporacích, komentář

KAPITOLA 7

Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), zákon č. 455/1991 Sb.

Cíle kapitoly:

1. definice pojmu živnos
2. seznámení s činnostmi vyloučenými z ŽZ
3. podmínky k získání živnostenského oprávnění

Klíčová slova této kapitoly: živnostenské právo, živnostenský rejstřík, živnostenské oprávnění

Živnostenské právo je součástí práva správního, je tvořeno právními předpisy, které upravují živnostenské podnikání a oprávnění k provozování živnosti. Nejvýznamnějšími prameny jsou výše uvedený živnostenský zákon, zákon, č. 455/1991 Sb. (dále jen ŽZ) a zákon o živnostenských úřadech, z.č. 570/1991 Sb. My se s touto právní úpravou seznamujeme proto, že bude-li naše nezisková právnická osoba v rámci svého programu provozovat činnost, která nese znaky živnosti, je povinností PO požádat o vydání živnostenského oprávnění a vztahují se na ni i všechny povinnosti, které musí živnostník dodržovat.

Pro upřesnění, aby byla činnost živností musí splňovat znaky uvedené níže. Např.naše PO se rozhodne, že v rámci resocializace svých klientů bude provozovat živnost malířství a natěračství, kdy klienti budou mít tuto činnost v rámci pracovní terapie a zisk, který bude dosažen bude použit na další rozvoj resocializačního programu. V tomto případě jde jednoznačně o provozování živnosti, činnost splňuje všechny znaky živnosti a je provozována za účelem dosažení zisku, byť zisk není rozdělen mezi zakladatele PO, ale je použit pro rozvoj programu PO.

Nepůjde o provozování živnosti, když opět s klienty v rámci pracovní terapie např. vymalujeme prostory spřátelené neziskové právnické osoby, která nám na oplátku např. bezplatně zapůjčí své prostory na uspořádání přednášky.

7.1 ŽIVNOST

Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem.

Pojmové znaky:

- soustavnost (nikoli jednorázová nebo nahodilá činnost)

- samostatnost (na rozdíl od zaměstnaneckého vztahu)
- vlastním jménem
- vlastní odpovědnost (odpovědnost za závazky celým svým majetkem)
- dosažení zisku (není rozhodující, pro jaké účely bude zisk použit)

7.2 ČINNOSTI VYLOUČENÉ ZE ŽIVNOSTENSKÉHO ZÁKONA

Ustanovení §3 upravuje, co není živností, výčet činností vyloučených z působnosti živnostenského zákona je dán taxativně a zahrnuje činnosti, jejichž podřízení ŽZ by bylo nevhodné vzhledem k jejich povaze a činnosti, které pro svůj význam potřebují zvláštní, většinou složitější, právní úpravu.

Pro naše studijní potřeby je zajímavé:

Živností není:

§ 3, odst. 3, písm. b) pořádání loterií a jiných podobných her (nadace!); upraveno z.č.202/1990 Sb.ve znění z.č. 70/1994 Sb.o loteriích a jiných podobných hrách

§3, odst. 3, písm. r) zprostředkování zaměstnání; upraveno z.č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti

§3, odst.3, písm. t) výchova a vzdělávání ve školách, předškolních a školských zařízeních ...; upraveno z.č. 564/1990 Sb.o státní správě a samosprávě, z.č. 76/1987 Sb.o školských zařízeních

§3, odst.3, písm. y) výkon sociálně-právní ochrany právníckými a fyzickými osobami ; upraveno z.č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

§3,odst.3, písm. af) poskytování sociálních služeb; upraveno z.č. 108/2006 Sb.o sociálních službách

§3,odst. 3, písm. ah) pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor; upraveno občanským zákoníkem, pronajímat nemovitost může každý, kdo jej jejich vlastníkem, aniž potřebuje živnostenské oprávnění

7.3 POJMY ŽZ

Živnost může provozovat fyzická i právnická osoba, splní-li podmínky požadované ŽZ. Tyto podmínky jsou všeobecné a zvláštní.

Všeobecné: dosažení věku 18 let, způsobilost k právní úkonům (u PO automatické) a bezúhonnost

Zvláštní: odborná nebo jiná způsobilost

Živnosti jsou:

ohlašovací, které při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení, živnostenské oprávnění u nich vzniká dnem ohlášení (s výjimkami)

koncesované, které smějí být provozovány na základě koncese, živnostenské oprávnění vzniká dnem právní moci rozhodnutí o udělení koncese

Živnostenské oprávnění se prokazuje výpisem ze živnostenského rejstříku nebo než bude výpis vydán, stejnopisem ohlášení s prokázaným doručením živnostenskému úřadu. Doručit živnostenskému úřadu lze i prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy (Czech POINT) , zároveň musí být zaplacen správní poplatek za ohlášení živnosti nebo žádosti o koncesi ve výši 1000,-Kč.

Odpovědný zástupce – je to fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti. Podnikatel, který je právnickou osobou musí ustanovit odpovědného zástupce pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek. Odpovědný zástupce může být ustanoven i v případech, kdy to zákon nevyžaduje.

Provozovna – zákon v §17 definuje provozovnu jako prostor, v němž je živnost provozována a upravuje v něm podmínky pro označení provozovny a pro její způsobilost k provozování živnosti. Provozovna musí být způsobilá k provozu nejen podle podmínek stanovených živnostenským úřadem, ale musí také vyhovovat předpisům stavebním, hygienickým, bezpečnostním.

Dále musí být označena obchodním jménem; v našem případě to bude název naší právnické osoby.

Další povinnosti

Předpisy živnostenského práva ukládají řadu dalších povinností dle druhu živnosti: např. označení nabízeného zboží cenovkami, umožnění zákazníkovi ověření správnosti účtovaných cen a správnosti vážení a měření zboží, vydávání dokladů o zakoupení zboží nebo o poskytnutí služby, prokazování původu a způsobu nabytí zboží kontrolorům, vedení řádného účetnictví, dodržování hygienických zásad, ochranu

životního prostředí.²³

7.4 DRUHY ŽIVNOSTÍ

OHLAŠOVACÍ :

– řemeslné (podmínkou provozování živnosti je odborná způsobilost, např. řeznictví, mlékárenství, kovářství..)

– vázané (podmínkou provozování živnosti je odborná způsobilost, např. oční optika, projektová činnost ve výstavbě, nakládání s nebezpečnými odpady)

– *živnost volná*

KONCESOVANÉ podmínkou provozování je odborná způsobilost, živnostenský úřad může uložit podmínky provozování koncese (např. silniční motorová doprava, provozování dopravní kanceláře; kromě vyšších nároků na vzdělání a požadavku praxe se k udělení koncese vyjadřuje i státní orgán, nejčastěji ministerstvo)

ŽIVNOST VOLNÁ

Zavedení jediné volné živnosti je významnou změnou, kterou přinesla poslední novela ŽZ, jejím cílem je zjednodušení přístupu k podnikání. Pro volné živnosti se nepožaduje doložení odborné ani jiné způsobilosti. Podmínkou pro ohlášení živnosti volné a vznik živnostenského oprávnění je splnění všeobecných podmínek provozování živnosti. Jedina živnost volná tedy zahrnuje veškeré obory činností výrobních, obchodních a poskytujících služby, které jsou živnostmi a nejsou přitom upraveny přílohami č. 1 až 3 ŽZ. Obory spadající do volné živnosti jsou uvedeny v příloze č. 4 ŽZ, je jich 80.

7.5 ZÁNİK ŽIVNOSTENSKÉHO OPRAVNĚNÍ

– smrtí podnikatele fyzické osoby

– zánikem právnické osoby

– uplynutím doby (pokud bylo vydáno na dobu určitou)

Živnostenský úřad může živnostenské oprávnění zrušit na žádost podnikatele, který již nehodlá dále provozovat živnost, ale také z vlastního podnětu, pokud podnikatel nesplňuje nebo nedodržuje stanovené podmínky provozování živnosti. Učiní tak i tehdy, byl-li podnikatel odsouzen k trestu zákazu činnosti týkajícímu se provozování živnosti

23

Šíma, Suk

nebo byl-li prohlášen konkurs na majetek podnikatele.

Živnostenská správa

Vykonávají ji Živnostenský úřad ČR, krajské a obecní živnostenské úřady. Vydávají živnostenská oprávnění a kontrolují dodržování podmínek živnostenského podnikání. Pracovníci živnostenských úřadů mají právo vstupovat do živnostenských provozoven za účelem kontroly, a za tím účelem požadovat potřebné doklady a vysvětlení. Za porušování předpisů upravujících živnostenské podnikání jsou oprávněni ukládat sankce, např. pokuty.²⁴

ZÁVĚR

Bude-li právnická osoba neziskového sektoru vykonávat činnosti, které naplňují pojmové znaky živnosti, je její povinností požádat o vydání živnostenského oprávnění. V této kapitole jsme se seznámili s druhy živností, činnostmi vyloučenými z působnosti ŽZ a podmínkami vydání živnostenského oprávnění.

OTÁZKY:

1. Za jakých podmínek je třeba požádat o vydání živnostenského oprávnění?
2. Jaké druhy živností rozlišujeme?
3. Jmenujte některé činnosti z živnostenského zákona vyloučené. Proč tomu tak je?
4. Je podle vašeho názoru pro neziskové organizace typické provozování činností, k nimž je nutné živnostenské oprávnění nebo spíše provozování činností z působnosti ŽZ vyloučených?

24

Šíma, Suk

KAPITOLA 8

Poskytování sociálních služeb, registrace poskytovatelů, smlouva o poskytnutí sociální služby dle z.č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Cíle kapitoly:

1. seznámení s povinnostmi poskytovatelů sociální služby
2. náležitosti smlouvy o poskytnutí sociální služby

Klíčová slova této kapitoly: poskytovatel a uživatel sociální služby, registrace , povinnosti poskytovatelů, smlouva o poskytnutí sociální služby

Poskytování sociálních služeb je upraveno zákonem č. 108/2006 Sb.o sociálních službách (dále jen zákon)

8.1 POSKYTOVATELÉ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Kdo může být při splnění podmínek stanovených zákonem **poskytovatelem** sociálních služeb, je definováno v § 6 zákona. Jsou to:

- územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby,
- další právnické osoby,
- fyzické osoby,
- ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu.

8.2 REGISTRACE

Jsou definovány v § 78 a 79 zákona, základní podmínkou je registrace, o níž při splnění zákonem stanovených podmínek, rozhoduje krajský úřad příslušný podle místa trvalého pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby.

O registraci se žádá písemnou žádostí, její náležitosti jsou uvedeny v § 79, odstavec 5 zákona.

Na registraci je právní nárok, tedy registrující orgán je povinen vydat rozhodnutí o registraci poskytovatele služeb, pokud žadatel prokáže, že splňuje podmínky uvedené v § 79, odst. 1 zákona, a to:

1. podání písemné žádosti,

2. bezúhonnost (tzn. nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo trestný čin z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním činností při poskytování sociálních služeb nebo činností s nimi srovnatelných) a odborná způsobilost (§ 109 a násl. zákona) všech fyzických osob, které budou přímo poskytovat sociální služby,

3. zajištění hygienických podmínek, jsou-li sociální služby poskytovány v zařízení sociálních služeb,

4. vlastnické nebo jiné právo k objektu nebo prostorám, v nichž budou poskytovány sociální služby,

5. zajištění materiálních a technických podmínek odpovídajících druhu poskytovaných sociálních služeb,

6. skutečnost, že na majetek fyzické nebo právnické osoby, která je žadatelem o registraci nebyl prohlášen konkurs nebo nebyl návrh na prohlášení konkursu zamítnut pro nedostatek majetku.

Poskytovatelé jsou povinni do 15 dnů písemně oznámit registrujícímu orgánu všechny změny týkající se údajů obsažených v žádosti a v rozhodnutí o registraci a doložit tyto změny příslušnými doklady.

Zrušení registrace

Zrušením registrace je odňata možnost poskytovat sociální služby. O zrušení registrace opět rozhoduje registrující orgán, podmínky zrušení registrace jsou uvedeny v § 82, odst. 3 zákona, a to jestliže:

- poskytovatel přestane splňovat podmínky uvedené v § 79 a 80 zákona,
- poskytovateli byla uložena sankce za správní delikt v případě zvláště závažného porušení povinnosti stanovené poskytovatelům sociálních služeb,
- poskytovatel nesplňuje standardy kvality (dle § 99 zákona) a k nápravě nedošlo ani na základě uložených opatření při inspekci sociálních služeb,
- poskytovatel požádá o zrušení registrace, tato žádost musí být podána nejméně 3 měsíce přede dnem ukončení činnosti.

Registrace se nevyžaduje, poskytuje-li osobě pomoc osoba blízká nebo jiná fyzická osoba, která tuto činnost nevykonává jako podnikatel a také u fyzické nebo právnické osoby, která je usazena v jiném členském státě Evropské unie, jestliže poskytuje sociální služby na území ČR dočasně a ojediněle.

Registr poskytovatelů sociálních služeb

Všichni poskytovatelé sociálních služeb jsou vedeni v registru poskytovatelů sociálních služeb, který vede krajský úřad. Tento registr je veřejným seznamem (s výjimkou údajů o datu a místě narození poskytovatelů), je možno z něj na požádání obdržet úřední výpis. Slouží jednak k evidenci údajů o poskytovatelích (krajský úřad je povinen v něm po obdržení změn aktualizovat údaje a rovněž do něj zapisuje informace o výsledku provedených inspekcí) a také k informování uživatelů i potenciálních uživatelů sociálních služeb o nabídce služeb.

8.3 POVINNOSTI POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Pojištění

Dle § 80 zákona je poskytovatel povinen ještě před započítáním poskytování sociálních služeb uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb; toto pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou poskytuje sociální služby. Úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy je poskytovatel povinen zaslat registrujícímu orgánu, a to do 15 dnů od uzavření pojistné smlouvy.

Další povinnosti (§ 88 zákona)

Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni:

) zajišťovat dostupnost informací o druhu, místě, cílech, okruhu osob, jimž poskytují sociální služby, o kapacitě poskytovaných sociálních služeb a o způsobu poskytování sociálních služeb, a to způsobem srozumitelným pro všechny osoby,

) informovat zájemce o sociální službu o všech povinnostech, které by pro něho vyplývaly ze smlouvy o poskytování sociálních služeb, o způsobu poskytování sociálních služeb a o úhradách za tyto služby, a to způsobem pro něj srozumitelným,

) vytvářet při poskytování sociálních služeb takové podmínky, které umožní osobám, kterým poskytují sociální služby, naplňovat jejich lidská i občanská práva, a které zamezí střetům zájmů těchto osob se zájmy poskytovatele sociální služby,

) zpracovat vnitřní pravidla zajištění poskytované sociální služby, včetně stanovení pravidel pro uplatnění oprávněných zájmů osob, a to ve formě srozumitelné pro všechny osoby,

) zpracovat vnitřní pravidla pro podávání a vyřizování stížností osob, kterým poskytují sociální služby, na úroveň služeb, a to ve formě srozumitelné pro všechny osoby,

) plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob,

je-li to možné s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců,

vést evidenci žadatelů o sociální službu, se kterými nemohl uzavřít smlouvu o poskytnutí sociální služby z důvodů uvedených v § 91 odst. 3 písm. b),

) dodržovat standardy kvality sociálních služeb,

uzavřít s osobou smlouvu o poskytnutí sociální služby, pokud tomu nebrání důvody) uvedené v § 91 odst. 3,

v případě, že poskytují sociální službu podle § 48, přednostně poskytnout sociální službu) dítěti, kterému byla soudem nařízena ústavní výchova nebo předběžné opatření,

neprodleně písemně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností uvedenému v § 92 písm. a) ukončení poskytování pobytové služby sociální péče osobě, která se může bez další) pomoci a podpory ocitnout v situaci ohrožující její život a zdraví, pokud tato osoba s takovým oznámením souhlasí.

Tyto povinnosti poskytovatelů mají vést zejména k dostatečně transparentnímu a kvalitnímu poskytování sociálních služeb, a to jak ve vztahu k současným i k budoucím uživatelům. Důraz je kladen na opakující se termín "forma srozumitelná pro všechny osoby", realizace tohoto termínu pak může skutečně vést uživatele k pozici rovnocenného partnera, který rozumí svým právům a dokáže je uplatnit.

Opatření omezující pohyb osob (§ 89 zákona)

Při poskytování sociálních služeb nelze používat opatření omezující pohyb osob, jimž jsou sociální služby poskytovány, s výjimkou případů přímého ohrožení jejich zdraví a života nebo zdraví a života jiných fyzických osob, a to za zákonem stanovených podmínek a pouze po dobu nezbytně nutnou. Poskytovatelé jsou povinni vést evidenci případů použití opatření omezujících pohyb osob.

Mlčenlivost (§ 100 zákona)

Tato povinnost se nevztahuje jen na poskytovatele služeb, respektive na jejich zaměstnance, ale i na zaměstnance obcí, krajů a státu. Tito všichni jsou povinni zachovávat mlčenlivost o údajích týkajících se osob, kterým jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek. Porušení povinnosti mlčenlivosti je správním deliktem (§ 106 zákona), tj. přestupkem, za nějž může být uložena pokuta do výše 50 000,-Kč.

8.3 INSPEKCE POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB (§ 97)

Inspekci provádí krajské pobočky Úřadu práce.

Předmětem inspekce je:

plnění povinností poskytovatelů sociálních služeb stanovených v § 88 a 89, včetně posouzení zda smlouva o poskytnutí sociální služby obsahuje náležitosti smlouvy podle § 91 odst. 2, a zda je výše úhrady sjednána v rámci výše úhrady stanovené v § 73 až 77.

kvalita poskytovaných sociálních služeb.

Postup při provádění inspekce se řídí zákonem o státní kontrole, z.č.552/1991 Sb.; inspekce se provádí vždy v místě poskytování sociálních služeb.

Krajská pobočka Úřadu práce je oprávněna ukládat poskytovateli sociálních služeb opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekci. Poskytovatel sociálních služeb je povinen splnit uložená opatření ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou Úřadu práce a podat písemnou zprávu o jejich plnění, pokud si ji krajská pobočka Úřadu práce vyžádá.

Správní delikty (§ 107 zákona)

Je to závažné porušení některých z povinností vyplývajících z § 88 a 89 zákona a poskytování sociálních služeb bez registrace. Správní delikt v prvním stupni projednávají v rozsahu své působnosti krajské úřady a ministerstvo, může za ně být uložena pokuta v rozsahu 10 000,-Kč až 250 000,-Kč.

8.4 SMLOUVA O POSKYTNUTÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Smluvní vztah soukromého práva uzavřený mezi poskytovatelem a uživatelem sociální služby významně napomáhá k realizaci těch principů, na nichž je zákon o sociálních službách postaven, tedy k uplatnění svobodné vůle lidí, jimž jsou sociální služby poskytovány.

Každá smlouva je právní úkon, v němž jsou dle potřeb uživatele sjednán druh a rozsah poskytovaných služeb. To, že je rozsah služeb smluvně sjednán, dává uživateli možnost jej ve sjednaném rozsahu i vymáhat.

Smlouva (dle § 91, odst. 2 zákona) obsahuje tyto náležitosti:

- a) označení smluvních stran,
- b) druh sociální služby,
- c) rozsah poskytování sociální služby,

- d) místo a čas poskytování sociální služby,
- e) výši úhrady za sociální služby sjednanou v rámci výše úhrady stanovené v § 73 až 77 a způsob jejího placení,
- f) ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociálních služeb,
- g) výpovědní důvody a výpovědní lhůty,
- h) dobu platnosti smlouvy.

K výše uvedenému bodu f) ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociálních služeb se domníváme že tento bod by měl obsahovat podrobný a pro uživatele srozumitelný popis jeho povinností vůči poskytovateli, bez jejichž plnění se kvalitní poskytování sociální služby komplikuje nebo znemožňuje. Může jít případně o povinnosti zákonného zástupce uživatele.

Dále může tento bod ve smlouvě obsahovat „Pravidla pro vyřizování stížností“, která jsou jedním z požadavků Standardů kvality sociálních služeb, a také text, který bývá nazván např. „Etický kodex“, který stanoví vnitřní pravidla a chování zaměstnanců poskytovatele. Pokud jsou tyto informace uvedeny již ve smlouvě, vede to sice k jejímu většímu rozsahu, ale poskytovatel má takto větší jistotu, že se s nimi uživatel skutečně seznámí.

Písemná forma

Obecně platí, že smlouva o poskytnutí sociální služby by měla být uzavřena vždy písemně. Přesná pravidla jsou uvedena v § 91 zákona, ten stanoví na poskytování kterých služeb musí být smlouva vždy uzavřena písemně a při jakých službách jen v případě, že alespoň jedna smluvní strana písemnou formu navrhne. Smlouva se písemně neuzavírá v případech, kdy to není možné (telefonická krizová pomoc) nebo by písemné uzavírání smlouvy komplikovalo poskytování služby (nizkoprahová zařízení pro děti a mládež).

Povinnost poskytovatele uzavřít smlouvu

Jak již bylo řečeno výše, poskytovatel sociálních služeb je povinen smlouvu uzavřít, výjimky jsou uvedeny v § 91 odst. 3, tj. neposkytuje sociální službu, o kterou osoba žádá nebo nemá dostatečnou kapacitu k poskytnutí sociální služby, o kterou osoba žádá nebo zdravotní stav osoby, která žádá o poskytnutí pobytové sociální služby, vylučuje poskytnutí takové sociální služby nebo osobě, která žádá o poskytnutí sociální služby, vypověděl v době kratší než 6 měsíců před touto žádostí smlouvu o poskytnutí téže sociální služby z důvodu porušování povinností vyplývajících ze smlouvy.

Pokud o to odmítnutá osoba požádá, poskytovatel jí vydá písemné oznámení s uvedením důvodu odmítnutí uzavření smlouvy.

Právní režim smlouvy

Pro uzavírání smlouvy o poskytnutí sociální služby a na právní vztahy vzniklé z této smlouvy se použije občanský zákoník.

Zákon o sociálních službách se tak stal dalším právním předpisem speciálním ve vztahu k občanskému zákoníku. Znamená to, že při uzavírání smlouvy o poskytování sociální služby se tato smlouva musí nejprve řídit ustanoveními tohoto zákona, ten řeší zejména otázku náležitostí a formy. Ve všech ostatních otázkách v tomto zákoně neupravených, se řídí ustanoveními občanského zákoníku. Jde zejména o právní způsobilost, náležitosti právních úkonů, náhradu škody apod.

Přednost má smluvní ujednání před zákonným zněním. Můžeme si to ukázat na příkladu výpovědní lhůty. Dle ustanovení § 91 odst. 2 písm. g) zákona jsou náležitosti smlouvy výpovědní lhůty. Pokud však výpovědní lhůtu nebude smlouva obsahovat, použije se při výpovědi ustanovení § 582 občanského zákoníku, které říká: „jestliže je sjednána smlouva na dobu neurčitou, jejímž předmětem je závazek k nepřetržité nebo opakované činnosti,...., a nevyplývá-li ze zákona nebo ze smlouvy způsob její výpovědi, lze smlouvu vypovědět ve lhůtě tří měsíců ke konci kalendářního čtvrtletí.“

Spory vzniklé z nedodržení smlouvy o poskytnutí sociální služby budou řešeny u civilního soudu běžnou občanskoprávní žalobou.

Účastníci smluvního vztahu

Smlouva je uzavírána mezi uživatelem služby (nebo jeho zákonným zástupcem) a poskytovatelem, který je pro daný druh služby registrován. Pokud osoba, která není schopna samostatně jednat, nemá zákonného zástupce, zastupuje ji při uzavírání smlouvy obecní úřad obce s rozšířenou působností. Toto je speciální zmocnění, platné pouze pro uzavírání smluv dle tohoto zákona, v dalších věcech (např. zastupování u soudu) již tuto osobu obecní úřad obce s rozšířenou působností platně nezastupuje.

ZÁVĚR

Zákon č. 108/2006 Sb., je zásadním předělem pro poskytování sociálních služeb. Zejména tím, že uživatele služby klade na roveň poskytovateli. Toto rovnoprávné postavení má zajišťovat zejména Smlouva o poskytnutí sociální služby, která je upravena zákonem a občanským zákoníkem. Podrobná znalost těchto ustanovení je zásadní pro bezproblémové poskytování sociálních služeb.

OTÁZKY:

1. Vyhledejte v zákoně č. 108/2006 Sb. všechny povinnosti poskytovatele sociální

služby.

2. Podle kterých právních předpisů se řídí smlouva o poskytnutí sociální služby?

KORESPONDEČNÍ ÚKOL:

1. Vytvořte smlouvu o poskytnutí sociální služby. Studenti, kteří pracují (v zaměstnaneckém poměru nebo jako dobrovolníci) v zařízení poskytujícím sociální služby, mohou použít smlouvu tohoto zařízení (bez údajů o klientovi), ale jako komentář ke smlouvě uvedou, např. jakým způsobem zařízení zabezpečuje, aby znění smlouvy bylo pro uživatele srozumitelné, jaké dobré či špatné zkušenosti mají s plněním smlouvy, zda na základě smlouvy již proběhl nějaký soudní spor apod. Studenti, kteří nepracují v zařízení poskytujícím sociální služby vytvoří samostatně pouze smlouvu.

KAPITOLA 9

Základní pojmy pracovního práva, zákoník práce, z.č. 262/2006 Sb. (dále jen ZP)

Cíle kapitoly:

1. seznámení s předmětem pracovního práva
2. vymezení základních práv a povinností zaměstnavatele i zaměstnance

Klíčová slova této kapitoly: pracovní právo, zaměstnavatel, zaměstnanec, pracovní poměr

9.1 ZÁKONÍK PRÁCE

Upravuje zejména právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.

Možnost a zákaz odchylné úpravy § 2

Zde jsou vyjádřeny velmi důležité zásady, které prostupují celou úpravou pracovněprávních vztahů. Je zde výslovně uveden základní princip vyplývající z Ústavy a Listiny základních práv a svobod (co není zakázáno, je dovoleno), posilující obecně liberalizaci úpravy a umožňující rozšíření smluvní volnosti účastníků podobně, jako je tomu v občanském zákoníku. Zákoník práce předpokládá, že účastníci pracovněprávních vztahů si vzájemná práva a povinnosti budou moci upravit odchylně od jeho ustanovení, a to nejen v kolektivních smlouvách nebo vnitřních předpisech jako dosud, ale i v individuálních smlouvách, např. smlouvě pracovní nebo i v jiné, tj. v nepojmenované smlouvě uzavřené podle občanského zákoníku. V pracovní smlouvě tak bude možno sjednat např. nárok na vyšší odstupné, delší dovolenou, širší okruh překážek v práci.²⁵

Smluvní volnost účastníků pracovněprávních vztahů však **není neomezená**. Závaznost (kogentnost) některých ustanovení je zajištěna tím, že je v nich:

- výslovně řečeno, že se od nich nelze odchýlit,
- vyplývá to z právní normy (např. u rozvázání pracovního poměru),
- odchýlení se nepřipouští, pokud se odkazuje na použití občanského zákoníku,
- nelze se odchýlit od ustanovení o náhradě škody,

25

Vysokajová, Kahle, Doležilek

- nelze se odchýlit od ustanovení § 363, to však neplatí, jde-li o odchýlení ve prospěch zaměstnance

9.2 ÚČASTNÍCI PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

Právní subjektivita zaměstnance § 6

Způsobilost fyzické osoby jako zaměstnance mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti a vlastními právními úkony nabývat těchto práv a brát na sebe povinnosti vzniká dnem, kdy dosáhne **15 let věku**, zaměstnavatel však s ní nesmí sjednat jako den nástupu do práce **den, který předchází ukončení její povinné školní docházky**.

Právní subjektivita zaměstnavatele § 7 a násl.

Zaměstnavatelem se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu. Právní postavení zaměstnavatelů – právnických osob se řídí zejména ustanoveními občanského a obchodního zákoníku, a to v otázkách, kdo jsou to právnické osoby a dále v problematice jejich založení, vzniku, zániku, způsobilosti nabývat práva a povinnosti a odpovědnosti vůči třetím osobám.

Zajímavá je právní způsobilost zaměstnavatele - fyzické osoby. Způsobilost mít práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích jako zaměstnavatel vzniká narozením. Ovšem, aby byla fyzická osoba způsobilá k právním úkonům jako zaměstnavatel, musí být zletilá, tedy dosáhnout věku 18 let a její právní způsobilost nesmí být omezena soudem. Je zde rozdíl oproti občanskoprávní úpravě, neboť v ní lze dosáhnout způsobilosti k právním úkonům před dovršením 18 let také uzavřením sňatku.

Nedostatek věku lze však zhojit v oblasti živnostenského podnikání jmenováním odpovědného zástupce. Živnost pak může být provozována se souhlasem soudu prostřednictvím odpovědného zástupce, který jedná jménem a na účet nezletilé fyzické osoby.

Bez jakéhokoliv oprávnění může zaměstnávat jiné osoby jako zaměstnance (např. hospodyně, řidiče) každý občan, který je z právního hlediska k tomu způsobilý.²⁶

9.3 ZÁKLADNÍ ZÁSADY PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ §1a

Tyto zásady jsou upraveny nově, nemají jen proklamativní charakter, ale musí k nim být při aplikaci pracovněprávních vztahů přihlíženo. V pracovněprávních vztazích se uplatňují zejména tyto **základní zásady** § 1a ZP

26

Vysokajová, Kahle, Doležilek

-) zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance,
-) uspokojivé a bezpečné pracovní podmínky pro výkon práce,
-) spravedlivé odměňování zaměstnance,
-) řádný výkon práce zaměstnancem v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele,
-) rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Rovné zacházení a zákaz diskriminace § 16 a 17

V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace. Zákoník práce odkazuje na zvláštní předpis (tedy na antidiskriminační zákon) (zákon č. 198/2009 Sb., O rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů)

V ustanovení § 16 je odkaz na definici pojmů v antidiskriminačním zákoně, ale je zde upraveno, co není považováno za diskriminaci.

(1) Zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a o poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžité hodnoty, o odbornou přípravu a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.

(2) V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace. Pojmy přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci a případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné, upravuje antidiskriminační zákon

(3) Za diskriminaci se nepovažuje rozdílné zacházení, pokud z povahy pracovních činností vyplývá, že toto rozdílné zacházení je podstatným požadavkem nezbytným pro výkon práce; účel sledovaný takovou výjimkou musí být oprávněný a požadavek přiměřený. Za diskriminaci se rovněž nepovažují opatření, jejichž účelem je odůvodněno předcházení nebo vyrovnání nevýhod, které vyplývají z příslušnosti fyzické osoby ke skupině vymezené některým z důvodů uvedených v antidiskriminačním zákonu.

9.4 PRACOVNÍ POMĚR

Pracovní poměr se obvykle zakládá pracovní smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem (dále může být založen jmenováním nebo mu musí předcházet volba). Vznik pracovního poměru jmenováním je oproti dřívější úpravě velmi omezen, možnosti

vzniku pracovního poměru tímto způsobem jsou taxativně vymezeny v § 33 odst. 3.

Pracovní smlouva a její náležitosti

Pracovní smlouva je právní úkon obsahující shodný a souhlasný projev vůle zaměstnavatele a zaměstnance uzavřít pracovní poměr. Pracovní smlouva musí být uzavřena **vždy písemně**, i za předpokladu, že pracovní poměr je uzavřen na dobu kratší než jeden měsíc. V případě, že zaměstnavatel neuzavře pracovní smlouvu písemně, nemá to za následek její neplatnost (to by znevýhodňovalo zaměstnance), ale inspektorát práce mu může uložit pokutu až do výše 300 000,-Kč.

Každá pracovní smlouva musí obsahovat tři nezbytné náležitosti:

Druh práce

Je důležitý proto, že bez souhlasu zaměstnance mu nelze přidělit práci jiného druhu. Je možné sjednat v pracovní smlouvě i více než jeden druh práce (vhodné v malých firmách) nebo je druh práce závislý na ročním období (např. topič/zahradník).²⁷

Místo výkonu práce

Je možné je sjednat přesnou adresou pracoviště, ale i určením obce nebo organizační jednotky, je možno sjednat i několik míst výkonu práce.

Den nástupu do práce

Sjednává se určením dne, měsíce a roku, kdy pracovní poměr vzniká. Pracovní poměr tímto dnem vzniká i za předpokladu, že zaměstnanec v určený den do práce nenastoupí, neboť onemocněl.

Zkušební doba § 35

Musí být sjednána písemně, jinak je neplatná a nejpozději v den, který byl sjednán jako den nástupu do práce. Pokud je sjednána zpětně až za trvání pracovního poměru, je neplatná. Zkušební doba nesmí být delší než 3 měsíce (6 měsíců u vedoucího zaměstnance) po sobě jdoucí po dni vzniku pracovního poměru. Doba překážek v práci, pro které zaměstnanec nekoná práci v průběhu zkušební doby, se do zkušební doby nezapočítává.

Informování o obsahu pracovního poměru § 37

Toto opatření má vést ke zvýšení právní jistoty zaměstnanců. Zaměstnavatel, pokud tyto údaje neobsahuje již pracovní smlouva, je povinen zaměstnance do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru písemně informovat o těchto údajích:

název a sídlo zaměstnavatele, je-li právnickou osobou, jméno a příjmení a

27

Ryska

adresa, je-li fyzickou osobou,

- bližší označení druhu a místa výkonu práce,
- údaj o délce dovolené,
- údaj o výpovědních dobách,
- údaj o týdenní pracovní době a jejím rozvržení,
- údaj o mzdě nebo platu a způsobu odměňování, splatnosti, termínu výplaty, místu a způsobu vyplácení,
- údaj o kolektivních smlouvách, které upravují pracovní podmínky zaměstnance.

Při nástupu do práce musí být zaměstnanec seznámen s pracovním řádem a s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které musí při své práci dodržovat.²⁸

Povinnosti vyplývající z pracovního poměru § 38

Zaměstnavatel je povinen:

- přidělovat zaměstnanci práci dle pracovní smlouvy,
- platit mu za vykonanou práci,
- vytvářet podmínky pro plnění jeho úkolů,
- dodržovat ostatní pracovní podmínky stanovené právními předpisy.

Zaměstnanec je povinen:

- konat osobně práce podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době,
- dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru.

9. 5 DOBA TRVÁNÍ PRACOVNÍHO POMĚRU

Pracovní poměr na dobu neurčitou

Pracovní poměr je sjednán na dobu neurčitou vždy, nebyla-li výslovně sjednána doba jeho trvání.

28

Vysokajová, Kahle, Doležilek

Pracovní poměr na dobu určitou

Doba trvání pracovního poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami nesmí přesáhnout 3 roky a ode dne vzniku prvního pracovního poměru na dobu určitou může být opakována nejvýše dvakrát. Za opakování pracovního poměru na dobu určitou se považuje rovněž i jeho prodloužení. Jestliže od skončení předchozího pracovního poměru na dobu určitou uplynula doba 3 let, k předchozímu pracovnímu poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami se nepřihlíží.

Sjedná-li zaměstnavatel se zaměstnancem trvání pracovního poměru na dobu určitou v rozporu se zněním zákona, a oznámil-li zaměstnanec před uplynutím sjednané doby písemně zaměstnavateli, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnával, platí, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou. Návrh na určení, zda byly splněny podmínky uvedené v odstavci 2, mohou zaměstnavatel i zaměstnanec uplatnit u soudu nejpozději do 2 měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit uplynutím sjednané doby.

Doba, na jakou se pracovní poměr uzavírá, musí být sjednána přesně, aby nevznikly pochyby, na jakou vlastně dobu se tento pracovní poměr uzavírá. Doba může být stanovena uvedením určitého dne, ale také určitou skutečností, která nastane (skončení konkrétních prací, návrat jiné zaměstnankyně z rodičovské dovolené apod.)

I z této zásady existují výjimky, které jsou obsaženy v § 39 odstavcích 3 a 5. Pracovní poměr na dobu určitou i v délce přesahující 3 roky lze obecně řečeno sjednat v případech, kdy zvláštní právní předpis stanoví pracovní poměr na dobu určitou jako podmínku pro vznik dalších práv (např. pracovní poměry cizinců, které jsou bez omezení; pracovní poměr založený jmenováním pro funkční období).

Ustanovení o pracovním poměru na dobu určitou se nevztahují na tzv. agenturní zaměstnávání, proto se o něm dále zmíníme.

9.6 AGENTURNÍ ZAMĚSTNÁVÁNÍ § 308 a 309

Je poprvé upraveno až novým zákoníkem práce. Agenturní zaměstnávání je formou zprostředkování zaměstnání agenturami práce, které k tomu mají povolení udělené Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Zprostředkováním zaměstnání se v tomto případě rozumí uzavření pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti mezi fyzickou osobou (hledající práci) a agenturou práce za účelem výkonu práce pro jinou osobu tj. uživatele. Agentura může svého zaměstnance dočasně přidělit k výkonu práce pro uživatele na základě dohody o dočasném přidělení uzavřené mezi agenturou a uživatelem. Tato dohoda musí mít písemnou formu.

V pracovní smlouvě nebo dohodě o pracovní činnosti uzavřené mezi fyzickou osobou tj. zaměstnancem a agenturou práce musí být sjednáno, že agentura může

dočasně přidělit svého zaměstnance k výkonu práce k uživateli a zaměstnanec se zaváže tuto práci konat podle pokynu uživatele a na základě dohody o dočasném přidělení (uzavřené mezi agenturou a uživatelem).

Agentura práce i uživatel odpovídají za to, že pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebudou horší, než jsou podmínky srovnatelných zaměstnanců uživatele.

Agentura práce nemůže téhož zaměstnance přidělit k výkonu práce u téhož uživatele na dobu delší než 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, s výjimkou případů, kdy o to požádá sám zaměstnanec agentury práce nebo jde-li o výkon práce na dobu náhrady za čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené.

9.7 ZMĚNY PRACOVNÍHO POMĚRU

Každou z nutných náležitostí pracovní smlouvy lze změnit dohodou účastníků, tato změna musí mít písemnou formu.

Ze závažných důvodů může zaměstnavatel převést zaměstnance na jiný druh práce i bez jeho souhlasu.

Zaměstnavatel musí převést zaměstnance na jinou práci jsou-li pro to zákonem (v § 41) dány důvody. Můžeme je rozdělit na čtyři skupiny:

- lékařský posudek, dle něž by dalším výkonem práce bylo ohroženo zdraví zaměstnance
- lékařský posudek, dle něž by dalším výkonem práce byla ohrožena ochrana zdraví jiných osob (zaměstnanec je bacilonosič)
- těhotenství zaměstnankyně, zaměstnankyně kojí nebo je v období do devátého měsíce po porodu
- je toho třeba dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního úřadu

Pokud je zaměstnanec z těchto důvodů převeden na jinou práci, za kterou náleží nižší mzda, přísluší mu po dobu převedení doplatek do výše průměrného výdělku, kterého dosahoval před převedením. Pokud převedení na jinou práci je z důvodu výkonu pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního úřadu (např. uložení trestu zákazu činnosti řízení automobilu), doplatek do výše průměrného výdělku zaměstnanci nenáleží.

Zaměstnavatel může převést zaměstnance na jinou práci, pokud:

- a) zaměstnanec dostal výpověď pro porušení pracovní kázně nebo proto, že nespĺňuje předpoklady pro výkon sjednané práce,
- b) proti zaměstnanci bylo zahájeno trestní řízení pro podezření z úmyslné trestné činnosti spáchané při plnění pracovních úkolů,

c)zaměstnanec dočasně ztratil předpoklady pro výkon sjednané práce (převod možný max na 30 dnů, např. skončení platnosti odborných zkoušek, svářečského průkazu apod.),

d)je-li to potřeba k odvrácení mimořádné události nebo jiné hrozící nehody nebo ke zmírnění jejich bezprostředních následků, a to na nezbytně nutnou dobu.

Odpadnou-li důvody, pro které byl zaměstnanec převeden na jinou práci nebo do jiného místa, je zaměstnavatel povinen zařadit zaměstnance zpět na jeho původní práci.

Na rozdíl od změn druhu práce **nelze** v žádném případě zaměstnance bez jeho souhlasu přeložit k výkonu práce do jiného místa.²⁹

Pracovní cesta

Pracovní cestou se rozumí časově omezené vyslání zaměstnance zaměstnavatelem k výkonu práce mimo sjednané místo výkonu práce. Pokud je v pracovní smlouvě sjednáno více míst výkonu práce, rozumí se pracovní cestou pouze vyslání zaměstnance zaměstnavatelem mimo takto sjednaných více míst výkonu práce. Vyslání na pracovní cestu je možné pouze na dobu nezbytné potřeby. ZPr tuto dobu blíže nespécifikuje. S ohledem na posouzení, zda se jedná o dobu nezbytné potřeby, bude nutné posoudit dobu každé jednotlivé pracovní cesty s přihlédnutím k relevantním skutečnostem daným poměry zaměstnavatele. Vždy je však nutné stanovit konkrétní délku pracovní cesty před jejím započítáním, neboť pracovní cesta musí být časově omezená. Pokud je tedy zaměstnanec zaměstnavatelem vyslán na pracovní cestu, musí existovat důvod, který by opodstatňoval délku takového vyslání na pracovní cestu, tak aby se jednalo vždy pouze o dobu nezbytné potřeby. V případě, že na straně zaměstnavatele vznikne po dobu trvání pracovní cesty potřeba pracovní cestu prodloužit, bude nutné provést prodloužení opět o časově omezené období.

Zaměstnavatel tak může vyslat zaměstnance jen pokud se s ním dohodl, dohoda může být obsažena již v pracovní smlouvě. Ustanovení § 240 pak upravuje zvláštní režim pro:

těhotné zaměstnankyně,zaměstnankyně a zaměstnance pečující o děti do 8 let věku, osamělou zaměstnankyni a zaměstnance, kteří pečují o dítě do 15 let věku, zaměstnance, který převážně sám dlouhodobě soustavně pečuje o převážně nebo úplně bezmocnou fyzickou osobu.

Všichni tito výše uvedení zaměstnanci musí dát souhlas ke každé jednotlivé pracovní cestě.

29

Ryska

9.8 SKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU

Dohoda o rozvázání pracovního poměru

Dohodou lze ukončit pracovní poměr vždy, a to k oboustranně dohodnutému datu. Dohoda musí být písemná a pokud o to zaměstnanec požádá, musí obsahovat důvody, proč byl pracovní poměr ukončen.

Výpověď

Výpovědí může rozvázat pracovní poměr zaměstnavatel i zaměstnanec. Výpověď musí být dána písemně a doručena druhému účastníku, jinak je neplatná. Pracovní poměr končí uplynutím výpovědní doby, která začíná běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi. Výpovědní lhůta je nyní stejná pro zaměstnance i zaměstnavatele a činí nejméně **2 měsíce**. Delší výpovědní dobu lze dohodnout např. v individuální pracovní smlouvě nebo ve zvláštní dohodě. Již tedy neplatí 3 měsíční výpovědní lhůta u výpovědi z důvodů organizačních změn.

Zaměstnanec může dát výpověď z jakéhokoliv důvodu nebo i bez uvedení důvodu.

Zaměstnavatel musí důvod výpovědi přesně vymežit, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným důvodem, jinak je výpověď neplatná. Zaměstnavatel musí uvést důvod výpovědi, který je uveden v zákoníku práce, tj. zákonný výpovědní důvod. Tyto jsou uvedeny v § 52 zákoníku práce. Jsou to:

- a) zánik zaměstnavatele,
- b) přemístění zaměstnavatele nebo jeho části,
- c) nadbytečnost zaměstnance,
- d) ztráta zdravotní způsobilosti zaměstnance pro pracovní úraz, nemoc z povolání nebo ohrožení touto nemocí,
- e) dlouhodobá ztráta způsobilosti zaměstnance konat dosavadní práci ze zdravotních důvodů,
- f) nesplnění zaměstnancových kvalifikačních předpokladů pro řádný výkon práce a jeho neuspokojivé pracovní výsledky,
- g) porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci.
- h) poruší-li zaměstnanec zvlášť hrubým způsobem jinou povinnost zaměstnance stanovenou v § 301a.

Odstupné

Zaměstnanec, který končí pracovní poměr výpovědí danou zaměstnavatelem z

důvodů uvedených v § 52 písm. a, b, c nebo dohodou z týchž důvodů má při skončení pracovního poměru právo na odstupné ve výši nejméně trojnásobku průměrného výdělku (nárok na vyšší odstupné je případně sjednán v kolektivní smlouvě).

Zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru z důvodu dle § 52 písm. d, přísluší odstupné ve výši nejméně dvanáctinásobku průměrného výdělku.

Ochranná doba §53

Zaměstnanci, kteří si nemohou hledat jiné zaměstnání nebo jsou v situaci, kdy je sotva někdo zaměstná, jsou v ochranné době. V této době jim zaměstnavatel nesmí dát výpověď. Ochranná doba se vztahuje např. na ženy v těhotenství nebo na mateřské dovolené, na zaměstnance uznané dočasně práce neschopnými nebo povolané ke službě v ozbrojených silách nebo dlouhodobě uvolněné pro výkon veřejné funkce (např. radní). Zákaz výpovědi se však s výjimkami nevztahuje na výpověď danou zaměstnanci dle § 52 písm. a, b, g (tj. zánik a organizační změny zaměstnavatele a porušení povinností zaměstnancem). Výjimky ze zákazu výpovědi jsou v § 54 ZP.

Okamžité zrušení pracovního poměru §55-56

Je to výjimečný způsob ukončení pracovního poměru, zaměstnavatel i zaměstnanec jej musí provést písemně, řádně dle zákona odůvodnit a doručit druhému účastníku, jinak je neplatné.

Zaměstnavatel může výjimečně pracovní poměr okamžitě zrušit jen tehdy,

a) byl-li zaměstnanec pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu delší než 1 rok, nebo byl-li pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu nejméně 6 měsíců,

b) porušil-li zaměstnanec povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem.

(2) Zaměstnavatel nesmí okamžitě zrušit pracovní poměr s těhotnou zaměstnankyní, zaměstnankyní na mateřské dovolené, zaměstnancem nebo zaměstnankyní, kteří čerpají rodičovskou dovolenou

Zaměstnanec může okamžitě zrušit pracovní poměr pokud:

a) mu zaměstnavatel nevyplatil mzdu nebo náhradu mzdy do 15 dnů po uplynutí její splatnosti,

b) když podle lékařského posudku nemůže dále konat práce bez vážného ohrožení svého zdraví a zaměstnavatel ho nepřevedl v době 15 dnů od předložení tohoto posudku na jinou, pro něj vhodnou práci.

Zaměstnanec, který zrušil okamžitě pracovní poměr, má nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku za výpovědní dobu.

Skončení pracovního poměru na dobu určitou

Tento pracovní poměr končí nejčastěji uplynutím sjednané doby, ale může také skončit jinými výše uvedenými způsoby (výpovědí, okamžité zrušení). Pokud zaměstnanec pokračuje po uplynutí sjednané doby s vědomím zaměstnavatele dále v konání prací, mění se ze zákona jeho pracovní poměr sjednaný původně na dobu určitou v pracovní poměr na dobu neurčitou, aniž by k tomu bylo potřeba zvláštního právního úkonu (sepis nové pracovní smlouvy).³⁰

Zrušení pracovního poměru ve zkušební době

Zaměstnavatel i zaměstnanec mohou zrušit pracovní poměr ve zkušební době z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu. Písemné oznámení o tomto zrušení má být doručeno druhému účastníku alespoň tři dny před dnem, kdy má pracovní poměr skončit. Novinkou je, že zaměstnavatel nemůže ve zkušební době zrušit pracovní poměr v době prvních 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance.

Nově se do zkušební doby nezapočítává doba překážek v práci (např. dočasná pracovní neschopnost). O dobu strávenou překážkami v práci se zkušební doba vždy prodlouží.

Účast odborové organizace při rozvázání pracovního poměru

Výpověď nebo okamžité zrušení pracovního poměru je zaměstnavatel povinen předem projednat s odborovou organizací, její stanovisko však není pro zaměstnavatele závazné, s výjimkou ukončení pracovního poměru s členem orgánu odborové organizace.

Neplatné rozvázání pracovního poměru

Neplatné je takové rozvázání pracovního poměru, kdy nebyly dodrženy zákonem stanovené náležitosti (pracovní poměr byl rozvázán z nezákonného důvodu, nedodržení písemné formy, nerespektování ochranné doby apod.).

Jestliže zaměstnanec považuje rozvázání pracovního poměru ze strany zaměstnavatele za neplatné, oznámí to zaměstnavateli se žádostí o další zaměstnávání. Když mu zaměstnavatel neumožní výkon práce, má zaměstnanec nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku ode dne, kdy oznámil zaměstnavateli, že trvá na dalším zaměstnávání, až do doby, kdy mu zaměstnavatel umožní pokračovat v práci nebo kdy dojde k platnému skončení pracovního poměru.

Jestliže zaměstnavatel neplatně rozvázal pracovní poměr, ale zaměstnanec netrvá na dalším zaměstnávání, považuje se pracovní poměr za ukončený dohodou, a to ke dni, kdy měl skončit neplatným rozvázáním.

30

Vysokajová, Kahle, Doležilek

Když rozváže pracovní poměr neplatně zaměstnanec a zaměstnavatel mu oznámí, že trvá na pokračování v práci, zůstává pracovní poměr zachován. Nepokračuje-li zaměstnanec v práci, má zaměstnavatel nárok na náhradu vzniklé škody ode dne, kdy zaměstnanci oznámil, že trvá na dalším plnění pracovních povinností.

Důležitá lhůta

Neplatnost rozvázání pracovního poměru mohou zaměstnavatel i zaměstnanec **uplatnit u soudu do dvou měsíců** ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit neplatným rozvázáním. Tato lhůta je prekluzivní, po jejím uplynutí soud žalobu zamítne.

9.9 DOHODY O PRACÍCH KONANÝCH MIMO PRACOVNÍ POMĚR §74-77

Dohoda o provedení práce § 75

U této dohody je roční limit rozsahu práce, na který se dohoda uzavírá stanoven **na 300 hodin v kalendářním roce**. Rozsah práce se ovšem sčítá u jednoho zaměstnavatele v průběhu kalendářního roku, takže pokud jeden zaměstnanec uzavře u téhož zaměstnavatele v průběhu kalendářního roku několik dohod o provedení práce, nesmí jejich součet v kalendářním roce převýšit limit 300 hodin.

Dohoda o pracovní činnosti § 76

Naopak dohodu o pracovní činnosti, která je svými znaky více podobná běžnému pracovnímu poměru, může zaměstnavatel se zaměstnancem uzavřít na práci v rozsahu do průměru poloviny stanovené týdenní pracovní doby.

U obou dohod nesmí být odměna za práci nižší než minimální mzda (buďto hodinová nebo minimální mzda odpovídající rozsahu pracovní doby).

Není-li v zákoně dále stanoveno jinak, vztahuje se na práci konanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr úprava pro výkon práce v pracovním poměru; to však neplatí, pokud jde o

- a) převedení na jinou práci a přeložení,
- b) dočasné přidělení,
- c) odstupné,
- d) pracovní dobu a dobu odpočinku; výkon práce však nesmí přesáhnout 12 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích,
- e) překážky v práci na straně zaměstnance,
- f) dovolenou,
- g) skončení pracovního poměru,

- h) odměňování (dále jen „odměna z dohody“), s výjimkou minimální mzdy, a
- i) cestovní náhrady.

ZÁVĚR

Pracovní právo je souhrn právních norem, které upravují pracovněprávní vztahy a vztahy s výkonem práce související. V této kapitole jsme se seznámili pouze se základními a nejdůležitějšími informacemi ze zákoníku práce, které upravují vznik, změnu a zánik pracovního poměru. Do oblasti pracovního práva patří také právní předpisy o zaměstnanosti (z.č. 435/2004 Sb.), problematika bezpečnosti práce, inspekce práce a velké množství vyhlášek provádějících zákoník práce např. v oblasti odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, v oblasti pracovní doby a dovolené, kolektivního vyjednávání apod.

OTÁZKY:

1. Vyhledejte v zákoníku práce zásady pracovněprávních vztahů.
2. Jak vzniká pracovní poměr?
3. Jaké jsou podstatné a ostatní náležitosti pracovní smlouvy?
4. Jaké jsou možné změny pracovního poměru?
5. Jaké jsou možnosti ukončení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele a ze strany zaměstnance?
6. Jaké jsou podmínky agenturního zaměstnávání?

KAPITOLA 10

Trestní odpovědnost právnických osob

Cíle kapitoly:

1. seznámení s novou právní úpravou trestní odpovědnosti právnických osob

Klíčová slova této kapitoly: právnická osoba, trestní odpovědnost, trestný čin

Přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a o řízení proti nim (dále v textu jen ZTOP) bylo doprovázeno mnoha odbornými diskusemi a pochybnostmi, jedním z důsledků těchto diskusí byla pouhá 9 dnů trvající legis vakanční doba mezi platností a účinností ZTOP.

10.1 STRUKTURA ZÁKONA

ZTOP upravuje podmínky trestní odpovědnosti PO, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných PO uložit a postup v řízení proti PO. ZTOP je zákonem speciálním vůči trestnímu zákoníku, z.č. 40/2009 Sb. a trestnímu řádu, z.č. 141/1961 Sb. Skládá se z šesti částí.

V části druhé je obsažen katalog trestných činů, kterých se může PO dopustit, jelikož PO se nemůže dopustit všech trestných činů dle trestního zákoníku. Zákonodárce zvolil variantu taxativního výčtu trestných činů.

V části třetí jsou uvedeny sankce. PO lze uložit pouze tyto sankce:

- Zrušení PO
- Propadnutí majetku
- Peněžitý trest
- Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Zákaz činnosti
- Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži
- Zákaz přijímání dotací a subvencí
- Uveřejnění rozsudku

Zajímavá je možnost vedení společného trestního řízení proti FO a PO v případě, že spolu trestná činnost souvisí. V řízení se trestní odpovědnost FO a PO posuzuje samostatně.

10.2 KONSTRUKCE TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PO

Zákonodárce vymezil okruh PO, které mohou být subjektem trestného činu negativně. Trestní odpovědnost nelze vyvozovat v případě: České republiky, územních samosprávných celků při výkonu veřejné moci. Dále nelze dovozovat trestní odpovědnost cizích států ani mezinárodních organizací veřejného práva (OSN apod.).

Dále je vymezeno, za jakých podmínek trestní odpovědnost PO nastává. §8 ZTOP říká, že trestným činem právnické osoby je protiprávní čin spáchaný:

- jejím jménem
- v jejím zájmu nebo
- v rámci její činnosti

Jestliže tímto způsobem jedná některá z vymezených osob. Těmito osobami, které mohou za PO jednat jsou:

- statutární orgán
- člen statutárního orgánu
- jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za PO jednat
- ten, kdo u PO vykonává řídicí nebo kontrolní činnost
- ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení PO, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost PO
- zaměstnanec
- osoba v obdobném postavení jako zaměstnanec při plnění pracovních úkolů

V případě zaměstnance či osoby v obdobném postavení však ZTOP omezuje přičitatelnost jednání dalšími podmínkami.

Trestní odpovědnost PO se vztahuje i na jednání před vznikem PO (před zápisem do rejstříku). Naopak byl-li PO založena na dobu určitou či k dosažení určitého účelu a v době zahájení trestního stíhání již uplynula tato doba, hledí se na ni, jakoby byla založena na dobu neurčitou.

ZÁVĚR

V této kapitole jsme se stručně seznámili s legislativně novou úpravou trestní odpovědnosti právnických osob a s jejími hlavními znaky.

OTÁZKY:

1. Zjistěte, které trestné činy obsahuje taxativní výčet ve ZTOP.

2. Jaký je váš názor na účelnost ZTOP?

LITERATURA

1. Ronovská, K. Spolkové a nadační právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008
2. Ronovská, K. K pojetí veřejné prospěšnosti v Evropě. Právní fórum, 9/2010, Praha: Wolters Kluwer ČR
3. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník – Velký akademický komentář. Praha: Linde Praha, 2008
4. Hurdík, J., Telec, I. Zákon o nadacích a nadačních fondech – komentář. Praha: C.H.Beck, 1998
5. Dvořák, T. Obecně prospěšná společnost. Praha: ASPI Publishing, 2004
6. Břeň, J., Jemelka, L. Zákon o právu sdružovacím, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem. Praha: ASPI Publishing, 2006
7. Šíma, A., Suk, M. Základy práva pro střední a vyšší odborné školy. Praha: C.H.Beck, 2008
8. Ryska, R. Právo. Praha: FORTUNA, 2007
9. Vysokajová, M., Kahle, B., Doležilek, J. Zákoník práce s komentářem. Praha: ASPI, 2007
10. Telec, I. Spolkové právo. Praha: C.H.Beck, 1998
11. Volevecký, P. Podmínky vzniku trestní odpovědnosti právnických osob v ČR, Právní revue, číslo 3, ročník I.
12. Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P., Zákon o obchodních korporacích, Komentář. Praha: C.H.Beck, 2013
13. občanský zákoník, z.č. 40/1964 Sb.
14. zákon o sdružování občanů, z.č. 83/1990 Sb.
15. zákon o obecně prospěšných společnostech, z.č. 248/1995 Sb.
16. zákon o nadacích a nadačních fondech, z.č. 227/1997 Sb.
17. zákon o živnostenském podnikání, z.č. 455/1991 Sb.
18. zákon o sociálních službách, z.č. 108/2006 Sb.
19. zákoník práce, z.č. 262/2006 Sb.
20. zákon o obchodněprávních korporacích, z.č. 90/2012 Sb.
21. občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.

22. zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a o řízení proti nim, zákon č. 418/2011 Sb.

23. zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodněprávních korporacích), z.č. 90/2012 Sb.

24. zákon o zvláštních řízeních soudních, z.č. 292/2013 Sb.

25. zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, z.č. 304/2013 Sb.

26. Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku,
<https://www.obcanskyzakonik.justice.cz/texty-zakonu>

27. Zákon o statusu veřejné prospěšnosti
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=989>

28. Důvodová zpráva k zákonu o statusu veřejné prospěšnosti,
<http://www.avpo.cz/data/duvodovazpravatxt11543.pdf>